

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 279

**Sivas Milletvekili Hakan Aksu ve Gümüşhane
Milletvekili Celalettin Köse ile 83 Milletvekilinin Türk
Kızılay Kanunu Teklifi (2/3690) ile İçişleri Komisyonu
Raporu**

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/3690 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4
- Katılma Yazıları.....6
- Genel Gerekçesi7
- Madde Gerekçeleri8

• İçişleri Komisyonu Raporu.....10

• Muhalefet Şerhleri.....22

• Teklif Metni.....55

• İçişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin55

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türk Kızılay Kanunu Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Hakan Aksu</i>	<i>Celalettin Köse</i>	<i>Mesut Bozatlı</i>
Sivas	Gümüşhane	Gaziantep
<i>Mehmet Şahin</i>	<i>Mevlüt Kurt</i>	<i>Mehmet Uğur Gökgöz</i>
Kahramanmaraş	Kahramanmaraş	Isparta
<i>Hasan Turan</i>	<i>Osman Sağlam</i>	<i>Mustafa Varank</i>
İstanbul	Karaman	Bursa
<i>Halit Yerebakan</i>	<i>Mehmet Sait Yaz</i>	<i>Fatma Öncü</i>
İstanbul	Diyarbakır	Erzurum
<i>Latif Selvi</i>	<i>Sadettin Hülagü</i>	<i>Orhan Ateş</i>
Konya	Kocaeli	Bayburt
<i>Ruken Kilerci</i>	<i>Fehmi Alpay Özalan</i>	<i>İbrahim Yurdunuseven</i>
Ağrı	İzmir	Afyonkarahisar
<i>Emre Çalışkan</i>	<i>Nurettin Alan</i>	<i>Adem Yeşildal</i>
Nevşehir	İstanbul	Hatay
<i>Serkan Bayram</i>	<i>Ertuğrul Kocacık</i>	<i>Lütfiye Selva Çam</i>
İstanbul	Sakarya	Ankara
<i>Seda Gören</i>	<i>Yusuf Ziya Aldatmaz</i>	<i>Mustafa Arslan</i>
İstanbul	Bartın	Tokat
<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>	<i>İbrahim Ethem Taş</i>	<i>Çiğdem Koncağül</i>
İzmir	Antalya	Tekirdağ
<i>Şahin Tin</i>	<i>Orhan Yegin</i>	<i>Mustafa Kaplan</i>
Denizli	Ankara	Kırıkkale
<i>Rümeysa Kadak</i>	<i>Cüneyt Yüksel</i>	<i>Osman Gökçek</i>
İstanbul	İstanbul	Ankara
<i>Şengül Karslı</i>	<i>Veysel Tipioğlu</i>	<i>Hasan Çilez</i>
İstanbul	Kocaeli	Amasya
<i>Durmuş Ali Keskinkılıç</i>	<i>Mehmet Ali Çelebi</i>	<i>İsmail Erdem</i>
Karabük	İzmir	İstanbul
<i>Selami Altınok</i>	<i>Harun Mertoğlu</i>	<i>Yaşar Kırkpınar</i>
Erzurum	Rize	İzmir
<i>Mehmet Baykan</i>	<i>Abdürrahim Dusak</i>	<i>Seydi Gülsoy</i>
Konya	Şanlıurfa	Osmaniye
<i>Yakup Otgöz</i>	<i>Ali Kıratlı</i>	<i>Çiğdem Karaaslan</i>
Muğla	Mersin	Samsun

<i>Ümmügülşen Öztürk</i>	<i>Muhammet Müfit Aydın</i>	<i>Ersan Aksu</i>
İstanbul	Bursa	Samsun
<i>Mehmet Ali Cevheri</i>	<i>İsmail Güneş</i>	<i>Sayın Bayar Özsoy</i>
Şanlıurfa	Uşak	Kayseri
<i>Fahrettin Tuğrul</i>	<i>Refik Özen</i>	<i>Ömer Özmen</i>
Uşak	Bursa	Aydın
<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Mustafa Oğuz</i>	<i>Kaan Koç</i>
Balıkesir	Burdur	Ardahan
<i>Süleyman Karaman</i>	<i>Mustafa Hamarat</i>	<i>Kayhan Türkmenoğlu</i>
Erzincan	Ordu	Van
<i>Lütfi Bayraktar</i>	<i>Suna Kepolu Ataman</i>	<i>Ercan Öztürk</i>
Sakarya	Diyarbakır	Düzce
<i>Cüneyt Aldemir</i>	<i>Turan Bedirhanoglu</i>	<i>İbrahim Eyyüpoğlu</i>
Tokat	Bitlis	Şanlıurfa
<i>İrfan Karatutlu</i>	<i>Ahmet Fethan Baykoç</i>	<i>Mehmet Demir</i>
Kahramanmaraş	Ankara	Kütahya
<i>Halil Uluyay</i>	<i>Saffet Bozkurt</i>	<i>Abdullah Doğru</i>
Kastamonu	Zonguldak	Adana
<i>Fatma Aksal</i>	<i>Meliha Akyol</i>	<i>Faruk AYTEK</i>
Edirne	Yalova	Adana
<i>Mehmet Emin Öz</i>	<i>Ayhan Salman</i>	<i>Mustafa Hakan Özer</i>
Erzurum	Bursa	Konya
	<i>Adem Yıldırım</i>	
	İstanbul	

KATILMA YAZILARI

TBMM BAŞKANLIğINA

15.05.2026 tarihinde TBMM Başkanlığına sunulan 2/3690 Esas No’lu ‘‘Türk Kızılay Kanunu Teklifi’ne’’ imzamı koyuyorum.

Gereğinin yapılmasını saygılarımla arz ederim.

15.05.2026

Adem Korkmaz

Burdur

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

2/3690 Esas Numaralı Türk Kızılayı Kanun Teklifi’ne katılıyorum.

Gereği arz ederim.

20.05.2026

Mestan Özcan

Tekirdağ

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/3690)	
ESAS	İçişleri Komisyonu
TALİ	Plan ve Bütçe Komisyonu Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Türk Kızılay, 21/1/1953 tarihli ve 6020 sayılı Harb Felâketzedelerinin Himayesine Dair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerinin Onanması Hakkında Kanunla onaylanan 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmelerine ve 1986'da 25. Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Konferansı'nda kabul edilen Uluslararası Kızıllaç-Kızılay Hareketi Tüzüğüne bağlı, Cumhurbaşkanının yüksek himayeleri altında faaliyet gösteren uluslararası yardım kuruluşudur. Türk Kızılay ihtiyaç halinde dayanışmanın, ıztrapa anında eşitliğin, savaşın en kızgın anında insancılığın, tarafsızlığın ve barışın simgesidir.

Türk Kızılay'ın kuruluş amacı; her koşulda, yerde ve zamanda, hiçbir ayırım yapmaksızın, her ne sebeple ortaya çıkarsa çıksın insan ızdırabını dindirmek, korunmasız insanlara yardım etmek, toplumsal dayanıklılığı artırmak, hayata tutundurmak için kan bileşenlerini temin etmek, doğal ve beşeri afetler ortaya çıkmadan önce risklerini azaltmak ve ortaya çıktıktan sonra devlet kurum ve kuruluşlarına yardımcı rol üstlenerek gerekli çalışmaları yapmaktır.

Kökene 1868 yılında kurulan Hilal-i Ahmer Cemiyetine dayanan Türk Kızılay, yalnızca bir yardım kuruluşu değil, aynı zamanda milli afet ve acil durum kapasitesinin tamamlayıcısı olarak görev yapmaktadır. Özellikle afet dönemlerinde yürüttüğü kan ve kan bileşenlerinin temini, beslenme hizmetlerinin organizasyonu, geçici barınma ve barınma alanlarının oluşturulması görevleriyle, ulusal düzeyde hızlı müdahale ve koordinasyon kabiliyeti kazanmıştır. Bu nitelikleriyle Türk Kızılay, hem tarihî hem kurumsal olarak devletin afet yönetimi sisteminin ayrılmaz bir bileşenidir.

Ülkemizin bölgesel ve küresel insani yardım ve afet müdahale hizmetlerinin kapsam ve boyutunun artması, komşu ülkelerde yaşanan istikrarsızlık ve çatışmaların ülkemize göç hareketleri olarak yönelmesi, Türk Kızılay'ın yasal düzenleme ile ivedi güçlendirilmesini zaruri kılmıştır.

Öte yandan Türk Kızılay'ın milli ödev olarak gerçekleştirdiği Güvenli Kan Tedariki, Türkiye Afet Müdahale Planı çerçevesinde üstlendiği Afet Müdahale görevleri ile yurt içi ve yurt dışı olağanüstü durumlar ve afetlerde gerçekleştirdiği faaliyetler için yapılan harcamalarda öz kaynaklar zaman zaman yetersiz kalmaktadır. Bu durum ülkemiz için farklı senaryolara göre ihtiyaç duyulan afet, insani yardım ve kan hizmetleri kapasitesinin artırılmasına yönelik yapılması gereken atılımları olumsuz yönde etkilemekte, uzun vadeli plan yapma konusunda Türk Kızılay'ı zaafa uğratmaktadır.

2024 yılında gerçekleştirilen 34. Uluslararası Kızılay ve Kızıllaç Konferansında kabul edilen 4 Nolu Karar, Devletleri Kızılay ve Kızıllaç Milli dernekleri için özel hukuki statülerini düzenleyen, kamu otoritesine insani ilkeler temelinde etkin yardımcı rol yürütebilmelerini sağlayacak münhasır kanun düzenlemesi yapmaya teşvik etmektedir. Bu kapsamda Türk Kızılay'ın uluslararası alanda daha güçlü bir şekilde temsil edilebilmesi için özel bir kanun düzenlemesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu kapsamda Türk Kızılay'ın ulusal mevzuat ve taraf olunan uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan görev ve sorumluluklarını etkin, hızlı ve kesintisiz şekilde yerine getirebilmesi, faaliyetlerinin gerektirdiği mali kaynaklara sürdürülebilir biçimde erişebilmesi ve ülkemizin ulusal ve uluslararası insani yardım alanındaki artan faaliyetlerine daha güçlü katkı sunabilecek kurumsal kapasiteye kavuşturulması gerekmektedir. Bu amaçla Kanun Teklifi ile Türk Kızılay'ın görev alanına giren faaliyetleri daha etkin bir yapıda yürütebilmesini teminen görev ve yetkileri ile hak ve muafiyetlerine ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile Kanunun amacı ve kapsamı belirlenmektedir.

Madde 2- Madde ile Kanunda yer alan ve uygulamaya esas terimlerin tanımlarına yer verilmektedir.

Madde 3- Madde ile Türk Kızılay'ın görev ve yetkilerine ilişkin düzenleme yapılmaktadır. Bu kapsamda;

Birinci fıkra ile Türk Kızılay'ın, ihtiyaç sahibi insanların ihtiyaçlarının giderilmesi, afet ve acil durumlar ile savaş zamanlarında hastalıkların önlenmesi ve sağlık koşullarının iyileştirilmesi, insanların yaşadığı olumsuzlukların ortadan kaldırılması amacıyla yurt içinde ve yurt dışında faaliyet gösteren uluslararası insani yardım kuruluşu olduğu ifade edilmektedir.

İkinci fıkra ile Türk Kızılay'ın Cenevre Sözleşmelerinde belirtilen Millî Cemiyet niteliğinde olduğu ve Türk Kızılay'a uluslararası sözleşmeler doğrultusunda verilmiş münhasır hak ve yükümlülükleri amaç edinen başkaca bir tüzel kişilik kurulamayacağı hüküm altına alınmaktadır.

Üçüncü fıkra ile yaklaşık 158 yıldır farklı isim ve ünvanlar altında toplumsal hafızada yer edinen Türk Kızılay'ın kullanabileceği adlar belirlenmektedir.

Dördüncü fıkra ile Türk Kızılay'ın adı, bayrağı ve ambleminin uluslararası sözleşmelerle kabul edilen bütün hak ve bağışıklıklardan yararlanacağı ile tarafsızlık ve koruma işareti niteliğinde olduğu hüküm altına alınmaktadır.

Beşinci fıkra ile Türk Kızılay'ın, savaş esirleri ve sivillerin tutulduğu yerleri ziyaret etme, koşulları izleme, aile haberleşmesini sağlama, kayıpları araştırma ve insani yardım ulaştırma faaliyetlerini yerine getirmesi ve esir değişimleri ile aile birleşimlerinde aracı olarak görev yapacağı hüküm altına alınmaktadır.

Altıncı fıkra ile Türk Kızılay'ın, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordinasyon içerisinde afet ve insani krizlerden etkilenen kişilerin bulunduğu merkezlere erişebilmesi ve bu kişilere yönelik gözlem ve raporlama faaliyetleri yürütebilmesi amacıyla düzenleme yapılmaktadır.

Yedinci fıkra ile Türk Kızılay; Uluslararası Kızılay ve Kızılhaç Dernekleri Federasyonu, Uluslararası Kızılhaç Komitesi ve ülkelerin Kızılay ve Kızılhaç Millî Cemiyetlerinden Türkiye'ye olağan veya olağanüstü hallerde gelen aynı ve nakdi yardımlarının alınması ve kullanılması ile ilgili tek yetkili kuruluş olarak nitelendirilmektedir.

Madde 4- Madde ile Türk Kızılay'a ulusal mevzuattan ve uluslararası sözleşmelerden kaynaklı görevlerini daha etkin ve verimli bir şekilde yerine getirebilmesi için bazı hak ve muafiyetlerin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda;

Birinci fıkra ile afet ve acil durumlar ile afetlere hazırlık ve olağanüstü dönemlerde; ulusal afet yönetimi kapasitesinin güçlendirilmesi, tedarik güvenliğinin sağlanması, müdahale süreçlerinin hızlandırılması, ihtiyaç ve mağduriyetlerin giderilmesi, hastalıkların önlenmesi ve sağlık koşullarının iyileştirilmesi amacıyla Türk Kızılay ile Türk Kızılay'ın iktisadi işletmeleri, iştirakleri veya şirketleri tarafından bizzat üretilen ilk yardım hizmetleri, afet lojistik hizmetleri ve geçici barınmaya yönelik ürün ve hizmetlerin stratejik alım kapsamında olduğu belirtilerek bunların teminine ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

İkinci fıkra ile Türk Kızılay'a ilgili mevzuat hükümlerine göre uygun görülen taşınır malların tahsisi ile makine, teçhizat, gereç ve benzeri taşınır malların bedelsiz devrine olanak sağlanmaktadır.

Üçüncü fıkra Türk Kızılay'ın ihtiyaç sahibi kişilere yapacağı yardımın sağlıklı yapılması ve mükerrer yardım yapılmaması amacıyla Türk Kızılay'ın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile protokol yapılmasına olanak sağlanmaktadır.

Dördüncü fıkraya ile Türk Kızılay'ın cezaevi yapı harcından muaf tutulması amaçlanmaktadır.

Beşinci fıkraya ile hizmetin sürdürülebilirliğinin sağlanması adına Türk Kızılay tarafından kamuya ait sağlık hizmet sunucuları ile kamu üniversitelerine ait sağlık hizmet sunucularına temin edilen kan bileşenlerinin bedellerinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından ilgili sağlık hizmeti sunucusunun alacaklarından mahsup edilmek suretiyle Türk Kızılay'a aktarılacağı hükme bağlanmaktadır.

Altıncı fıkraya ile Türk Kızılay'ın kuruluş amacı doğrultusunda kullanılmak üzere ithal edilen bazı mal ve maddelerin gümrük vergilerinden muaf tutulması amaçlanmaktadır.

Madde 5- Madde ile Tüzük ile düzenlenecek alanlar belirlenmektedir.

Madde 6- Madde ile Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, ortaya çıkabilecek hukuki boşlukları ve olası ihtilafları ortadan kaldırmak amacıyla, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile 5253 sayılı Dernekler Kanununun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Madde 7- Maddenin birinci fıkrasıyla olağanüstü dönemler ile afet, savaş ve çatışma zamanlarında Türk Kızılay'ın faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere faaliyet bölgesinde bilfiil görev alan personeline nakdi tazminat ödenmesi amaçlanmaktadır.

Maddenin ikinci fıkrası ile Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununda değişiklik yapılarak Kızılay şube ve temsilciliklerinin bulunduğu il ve ilçelerde, Kızılay il merkez şube başkanı ile ilçe şube başkanlarının sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı mütevelli heyetinin üyesi olması amaçlanmaktadır.

Madde 8- Yürürlük maddesidir.

Madde 9- Yürütme maddesidir.

İçişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

16/06/2026

Esas No: 2/3690

Karar No: 7

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3690 esas numaralı “Türk Kızılay Kanunu Teklifi”, Komisyonumuzun 04/06/2026 tarihli toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

1. Giriş

Sivas Milletvekili Hakan AKSU, Gümüşhane Milletvekili Celalettin KÖSE ve 83 Milletvekili tarafından 15/05/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça aynı tarihte esas komisyon olarak Komisyonumuza havale edilen 2/3690 esas numaralı “Türk Kızılay Kanunu Teklifi”, Komisyonumuzun 04/06/2026 tarihli toplantısında; Kanun Teklifinin ilk imza sahipleri, Türk Kızılay Genel Başkanı Fatma Meriç YILMAZ ile Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği (Personel ve Prensipier Genel Müdürlüğü), Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Adalet Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (Sosyal Güvenlik Kurumu), Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı (Eğitim, Araştırma ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü), İçişleri Bakanlığı (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Göç İdaresi Başkanlığı, Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü), Millî Savunma Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı (Gümrükler Genel Müdürlüğü), Kamu İhale Kurumu, Kişisel Verileri Koruma Kurumu ve Türk Kızılay temsilcilerinin katılımlarıyla görüşülmüştür.

Kanun Teklifi, Plan ve Bütçe Komisyonu ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna tali komisyon olarak havale edilmiştir. Plan ve Bütçe Komisyonu 01/06/2026 tarihli ve Komisyon Başkanı Samsun Milletvekili Mehmet MUŞ imzalı yazısı ile; Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ise 04/06/2026 tarihli ve Komisyon Başkanı Ankara Milletvekili Vedat BİLGİN imzalı yazısı ile Teklifin süresi içinde görüşülmesinin öngörülmediğini Komisyonumuza bildirmiştir.

Komisyonumuzun söz konusu Teklif ile ilgili görüşmeleri, 5 saat 17 dakika sürmüştür; müzakereler tutanağa bağlanmış ve toplamda 47 sayfa tam tutanak tutulmuştur.¹

2. Kanun Teklifi ile Öngörülen Düzenlemeler

Teklif, yürürlük ve yürütme maddeleri dahil toplam 9 maddeden oluşmaktadır.

Teklifin gerekçesi ve metni incelendiğinde Teklif ile;

a- Kanunun; uluslararası hukuk ve Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmeler çerçevesinde hiçbir ayırım gözetmeksizin Türk Kızılay vasıtasıyla ihtiyaç sahibi insanların ihtiyaçlarının giderilmesi; afet ve acil durumlar ile savaş zamanlarında insanların yaşadığı olumsuzlukların ortadan kaldırılması, hastalıkların önlenmesi ve sağlık koşullarının iyileştirilmesini amaçladığı ve Türk Kızılay'ın görev ve yetkileri ile hak ve muafiyetlerini kapsadığı belirtilmekte,

b- “Cenevre Sözleşmeleri, ihtiyaç sahibi, Türk Kızılay, Tüzük” terimlerinin tanımları yapılmakta ve “ihtiyaç sahibi” kavramı geniş bir çerçevede belirlenmekte,

c- Türk Kızılay'ın görev ve yetkileri düzenlenmekte, bu kapsamda;

- Türk Kızılay'ın ihtiyaç sahibi insanların ihtiyaçlarının giderilmesi, afet ve acil durumlar ile savaş zamanlarında hastalıkların önlenmesi ve sağlık koşullarının iyileştirilmesi, insanların yaşadığı olumsuzlukların ortadan kaldırılması amacıyla yurt içinde ve yurt dışında faaliyet göstereceği,

- Türk Kızılay'ın Cenevre Sözleşmelerinde belirtilen Millî Cemiyet olduğu ve uluslararası sözleşmeler doğrultusunda Kızılay'a verilmiş münhasır hak ve yükümlülükleri amaç edinen başkaca bir tüzel kişilik kurulamayacağı,

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki bağlantı adresinden ulaşılabilir:
<https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakGoster/5412>

- Türk Kızılay'ın adı, bayrağı ve ambleminin uluslararası koruma ve tarafsızlık işareti olduğu ve bunların Türk Kızılay tarafından kurulan teşekküller hariç olmak üzere herhangi bir amaçla izinsiz olarak kullanılamayacağı,

- Türk Kızılay'ın savaş esirleri ve sivillerin tutulduğu yerleri ziyaret etme, aile haberleşmesini sağlama, kayıpları araştırma ve insani yardım ulaştırma faaliyetlerini yerine getireceği ve esir değişimleri ile aile birleşimlerinde aracı olarak görev yapacağı,

- Türk Kızılay'ın, afet ve insani krizlerden etkilenen kişilerin bulunduğu merkezlere erişebileceği ve bu kişilere yönelik gözlem ve raporlama faaliyetleri yürütebileceği,

- Türk Kızılay'ın Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu, Uluslararası Kızıllaç Komitesi ve ülkelerin Kızılay ve Kızıllaç Milli Cemiyetlerinden Türkiye'ye olağan veya olağanüstü hallerde gelen aynı ve nakdi yardımların alınması ve kullanılması ile ilgili tek yetkili kuruluş olduğu belirtilmekte,

ç- Türk Kızılay'ın hak ve muafiyetleri düzenlenmekte, bu kapsamda;

- Afet ve acil durumlar ile afetlere hazırlık ve olağanüstü dönemlerde; Türk Kızılay ile Türk Kızılay'ın iktisadi işletmeleri, iştirakleri veya şirketleri tarafından bizzat üretilen ilk yardım, afet lojistik ve geçici barınmaya yönelik ürün ve hizmetlerin stratejik nitelikte alım kapsamında değerlendirileceği, bu alımların Kamu İhale Kanunu'na tabi olmaksızın doğrudan Kızılay'dan temin edilebileceği,

- Kamu kurum ve kuruluşlarının, Taşıt Kanunu kapsamındaki taşıtlar hariç olmak üzere, uygun görülen taşınır mallarını Kızılay'a tahsis edebileceği ve bunları Kızılay'a bedelsiz devredebileceği,

- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bulunan sosyal yardımlara ilişkin verilerin Türk Kızılay ile paylaşılacağı,

- Kızılay'ın cezaevi yapı harcından muaf olacağı,

- Kızılay tarafından kamuya ait sağlık hizmet sunucuları ile kamu üniversitelerine ait sağlık hizmet sunucularına temin edilen kan ürünlerinin bedellerinin Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından kaynakta kesilerek doğrudan Kızılay'a ödeneceği,

- Türk Kızılay tarafından ithal edilen bilimsel alet ve cihazlar, tıbbi teşhis, tedavi ve araştırma yapılmasına mahsus alet ve cihazlar, maddeler ve test kitlerinin gümrük vergisinden muaf tutulacağı belirtilmekte,

d- Türk Kızılay'ın ilkeleri, kuruluş amacı, görevleri, teşkilat yapısı, üyelik hak ve görevleri, üyeliğe kabul ve üyeliğin sona ermesine dair esasları, organlarının görev ve sorumlulukları, bütçe uygulamaları ve ihtiyaç duyulan diğer hususların Cumhurbaşkanınca onaylanacak Tüzükle düzenleneceği hüküm altına alınmakta,

e- Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde Türk Medeni Kanunu ile Dernekler Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmekte,

f- Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun'un 1'inci ve 2'nci maddelerinde yapılan değişikliklerle; olağanüstü dönemler ile afet, savaş ve çatışma zamanlarında Türkiye Kızılay Derneğinin faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere faaliyet bölgesinde bilfiil görev alan personele; yaralanma veya hastalık sonucu ölmeleri veya engelli hâle gelmeleri hâlinde nakdi tazminat ödenmesi ile birlikte aylık bağlanması ve bu yüzden yaralanmaları hâlinde nakdi tazminat ödenmesi düzenlenmekte,

g- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun 7'nci maddesinde yapılan değişiklikle; Kızılay şube başkanlarının, görev yaptıkları il ve ilçelerdeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı mütevelli heyetlerine üye olarak katılmasına ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

3. Komisyonunda Teklif Üzerinde Yapılan Görüşmeler

Komisyon Başkanlığına Teklifin 4'üncü maddesinin Anayasa'nın 2'nci, 7'nci, 10'uncu, 13'üncü ve 20'nci maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle 1 adet Anayasa'ya aykırılık önergesi verilmiş ve TBMM İhtüzüğü'nün 38'inci maddesine istinaden öncelikle görüşülen önerge, Komisyonca reddedilmiştir.

Komisyon Başkanlığına, Teklifin daha ayrıntılı ve kapsamlı biçimde değerlendirilebilmesi amacıyla alt komisyon kurulmasına ilişkin bir önerge verilmiş ve önerge görüşülerek reddedilmiştir.

Komisyon Başkanı ve İstanbul Milletvekili Süleyman SOYLU tarafından yapılan açıklamalarda;

➤ Bir ülkenin ve devletin en önemli zenginliği ve mirasının köklü kurum ve kuruluşları olduğu, Türk Kızılay'ında bu köklü kuruluşlarımızdan biri olduğu,

➤ Aziz milletimizin kan kardeşi ve iyilik ocağı olan Kızılay'ın Kanun Teklifinin Komisyonumuzda görüşülmesinin Komisyonumuz için büyük bir onur olduğu,

➤ Kızılay'ın çeşitli kanunlarda adının ve faaliyetlerinin zikredildiği, ancak Gazi Meclisimizin Teklifi kabul etmesiyle Kızılay'ın ilk kez müstakil bir kanuna sahip olacağı,

➤ Teklifin yedisi esas, ikisi yürürlük ve yürütme olmak üzere toplam dokuz maddeden ve yirmi iki fıkradan oluştuğu,

➤ 6 Şubat deprem felaketinde sadece milletimiz değil; milletimizin dışında da 120 ülkeden arama kurtarmadan, barınmaya; sağlıktan, rehabilitasyondan iyileştirme ve yenilemeye; altyapı hizmetlerine kadar birçok yardım geldiği; bu büyük felaketin savaş zamanlarında, göç hareketlerinde, uluslararası çağrıya çıkabilecek afetlerde uluslararası kapasitenin kullanılmasının zorunlu olduğunu ve uluslararası yardım kapasitesini harekete geçirebilmesinin önemli olduğunu gösterdiği, söz konusu ihtiyacın tüm ülkeler için geçerli olduğu, dolayısıyla Cenevre Sözleşmelerinde zikredilen ülkelerin milli cemiyetlerinin ortak veya benzer kurullarla bezenmesinin bir gereklilik olduğu,

➤ Cenevre Sözleşmeleri ile 2024 yılındaki 34'üncü Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Konferansı'nın "milli cemiyetleri özel kanunlarla güçlendirin çağrısının" da bu Teklifle karşılık bulunduğu, mevcut durumda 109 ülkenin milli cemiyetlerinin özel kanunla düzenlenmiş olduğu,

➤ Diğer taraftan bu Teklifle Kızılay'ın uluslararası arenadaki gücünü ve iş birliğini kendi iç hukukumuzla da tahkim etmiş olduğumuzu,

➤ Teklifin temel amacının Kızılay'ın uluslararası hukuktan kaynaklanan özel statüsünü müstakil bir kanunla güvenceye kavuşturmak, kurumsal yapısını ve kapasitesini güçlendirerek yarına taşımak olduğu,

➤ Teklifte "ihtiyaç sahibi" kavramının çağımızın getirdiği zorluklar dikkate alınarak genişletilerek tanımlandığı, ihtiyaç sahibi ifadesinin sadece maddi temelli olarak belirlenmediği, göç, yaşlılık, engellilik, hukuki ve psikososyal durum gibi ölçütleri de içeren geniş bir şefkat şemsiyesinin teminatı olarak tanımlandığı,

➤ Teklifle Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay ile ülkelerin milli cemiyetleri üzerinden gelen uluslararası yardımların alınması ve kullanılması yetkisinin sadece Kızılay'a ait olduğunun hüküm altına alındığı,

➤ Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın sosyal yardımlar konusundaki veri ağı paylaşımının Kızılay'ın sahadaki gücünü artıracacağı,

➤ Kızılay'ın sahadaki yardım faaliyetlerini güçlendirmek amacıyla Teklifle Kızılay'a bazı hak ve muafiyetlerin de getirildiği, bu kapsamda afet lojistiği ve barınma ve ilk yardım ürünlerinin ve hizmetlerinin Kamu İhale Kanunu'na tabi olmaksızın Kızılay'dan temin yolunun açıldığı, Kızılay'ın

cezaevleri harcından muaf tutulduğu, kan temin faaliyetlerinde bir zafiyet oluşmaması adına kan bedellerinin doğrudan Sosyal Güvenlik Kurumundan Kızılay'a aktarılmasının öngörüldüğü ve bilimsel alet ve cihazlar ile tıbbi teşhiste kullanılan alet ve cihazların ticari amaçlı olmayan ithalinde gümrük vergisi muafiyeti tanındığı,

➤ Gümrük vergisi muafiyetinin kullanımı konusunda muhtemel olumsuzlukları önleyici tedbirlerin önergeyle yeniden düzenlendiği, gümrüksüz ithal edilen eşya ve cihazların satışı ve devri için gümrükler mevzuatında belirlenenin üzerinde bir süre tayin edildiği,

➤ Teklifte Kızılay Şube Başkanlarının il ve ilçelerdeki Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının mütevellî heyetlerine üye olarak eklendiği,

➤ Teklifte afet, çatışma ve savaş alanlarında fiilen görev yapan Kızılay personeline sakatlanma ve vefat durumunda nakdi tazminat ve aylık bağlanması öngörüldüğü, bu düzenlemeyle kahramanca görev yapan personele hak ettikleri vefanın gösterildiği ve riskli alanlarda görev yapan Kızılay personeline ailesinin Devlete emanet olduğu mesajının verildiği,

➤ Komisyon üyesi tüm milletvekillerimizin konuşmalarında Kızılay konusunda gösterdiği hassasiyetin önemli olduğu,

➤ Kızılay'ın mevcut Yönetim Kurulu üyeleri ile Başkanlarının herhangi bir huzur hakkı almadığı, tamamen gönüllülük esasına göre çalışıldığı,

➤ Kızılay'ın kamu bütçesinden bir kaynak kullanmadığı, Kızılay'ın faaliyetlerini büyük ölçüde ulusal ve uluslararası bağış ve yardımlarla yürüttüğü, Kızılay'ın İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğüne (Mülga Dernekler Dairesi Başkanlığı) ve Devlet Denetleme Kurulunca düzenli olarak denetlendiği, mali boyut dahil her açıdan gerekli denetlemelerin yapıldığı,

➤ Kızılay'ın hepimizin bir kurumu olduğu, Kızılay'ın depremde, selde, yangında ve kan hizmetlerinin sunumunda kendi alanına giren ihtiyaçların önemli bir bölümünü karşıladığı, geçmişte yaşanan olumsuz bir husus üzerinden Kızılay'ın tüm faaliyetlerinin değerlendirilmesinin hakkaniyetli olmadığı, on binlerce gönüllüsüne, çalışanına, onlarca yıllık hizmetine ve tarihine de haksızlık etmemek gerektiği,

➤ Türk Kızılay Derneği'nin değil, bir şirketinin/iştirakinin bahsi geçen satışı gerçekleştirdiği, bu hususun yeterince kamuoyunca tenkit edildiği, eleştirilerin de karşılık bulduğu, nitekim Kızılay Derneği Yönetim Kurulunun bu türden olumsuzlukları engellemek için Yönetim Kurulu kararıyla tedbirler aldığı,

➤ Teklife afet ve acil durum anlarında şirketlerin, işletmelerin ve iştiraklerin satış yetkisinin Türk Kızılay Genel Merkez Yönetim Kuruluna geçeceği hükmünün eklendiği, eklenen hükmün şirketlerin diğer faaliyetlerini sekteye uğratma amacını taşımadığı, söz konusu yetkinin sadece yurt içinde yaşanan afet ve kriz anlarında hizmet ve malların sunumu ile ilgili olduğu

ifade edilmiştir.

Kanun Teklifinin ilk imza sahiplerinden Sivas Milletvekili Hakan AKSU tarafından yapılan açıklamalarda;

➤ Kanun Teklifinin altı aydan uzun süren bir kapsamlı çalışmanın ürünü olduğu, Teklifin hazırlık aşamasında ilgili kurum ve kişilerle yoğun bir işişare faaliyeti yürütüldüğü,

➤ 158 yılı aşkın köklü bir geçmişe sahip olan Kızılay'ın sadece ülkemizde değil insani kriz olan tüm bölgelerde faaliyet yürüttüğü, Kızılay'ın hizmet yürüttüğü ülke ve bölgelerde Türkiye'nin vicdani diplomasisini temsil eden saygın bir insani yardım kuruluşu olduğu,

➤ Artan çatışmalar ve göç krizlerinin insani yardım kuruluşlarına olan ihtiyacı artırdığı, Türk Kızılay'ın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesinin bu ihtiyaca bir karşılık oluşturduğu,

➤ Türk Kızılay'ın kendine ait müstakil bir Kanuna sahip olmasının 1949 Cenevre Sözleşmeleri ve 34. Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Konferansı kapsamında bir ulusal yükümlülük olduğu, Teklifin uluslararası örneklerle uyumlu olduğu, istisnai bir düzenleme olmadığı, Teklifin Kızılay'ın mevcut hukuki niteliğini değiştirmediği,

➤ Teklifin Türk Kızılay'ın görevlerinin, yetkilerinin ve faaliyet alanlarının daha açık bir hukuki zemine kavuşturulmasını amaçladığı,

➤ Kızılay'ın son on yılda 138 ülkede afet ve krizlere müdahalede bulunduğu, Kızılay'ın kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesinin aynı zamanda milletimizin dayanışma gücünün ve insani yardım kapasitesinin güçlendirilmesi anlamına geldiği,

➤ Türk Kızılay'ın merkezi bütçeden pay alan bir kamu kurumu olmadığı, ancak Devlete yardımcı bir kuruluş olduğu,

➤ Kızılay'ın görevlerini daha etkin ve verimli yürütebilmesi için Kızılay'a Teklifin 3'üncü maddeyle bazı görev ve yetkiler verildiği, 4'üncü maddesiyle de bazı hak ve muafiyetler tanındığı,

➤ Afet yönetimi, lojistik ve geçici barınma hizmetlerine ilişkin Kızılay ve Kızılay işletmeleri tarafından bizzat üretilen mal ve hizmetlerin Bakanlıklarca protokollerle ve koordinasyonla Kamu İhale Kanunu'na tabi olmaksızın teminine bir kapı açıldığı,

➤ Teklifin 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının Teklifte uzun yazılmasının temel amacının; Kamu İhale Kanunu'nun kapsamı dışına çıkılmasını zorlaştırmak olduğu, Teklifte kamu kurumları için zorunlu bir alım mekanizmasının öngörülmediği, Kızılay'ın tüm ürettiği ürün ve hizmetlerin Kamu İhale Kanunu kapsamı dışına çıkarılmadığı, sadece stratejik alımların kapsam dışına çıkarıldığı, stratejik alımın da çerçevesinin belirlendiği, amacın ticari bir ayrıcalık oluşturmak olmadığı, sadece kriz dönemlerinde ihtiyaçların süratle karşılanmasını temin etmek olduğu,

➤ Teklifin 5'inci maddesiyle Türk Kızılay'ın üyelik, teşkilat yapısı, organlarının görev ve sorumlulukları ve ihtiyaç duyulan diğer hususların Tüzükle düzenleneceğinin öngörüldüğu, düzenleyen Tüzüğün düzenlendiği, esasen Kızılay'ın merkez ve şubelerinde bulunması zorunlu organların Dernekler Kanunu'nun ilgili maddelerinde belirtildiği, Tüzükle bu hususların ayrıntılarının düzenleneceği,

➤ Teklifin 7'nci maddesiyle afet, savaş ve çatışma bölgelerinde sakat kalan veya vefat eden Kızılay personeline nakdi tazminat ve aylık bağlanması hüküm altına alındığı, ayrıca aynı maddede Kızılay il ve ilçe şube başkanlarının Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının mütevelli heyetlerinde yer almasının sağlandığı, bu suretle sosyal yardımlar alanında kurumlar arası koordinasyonun güçleneceği belirtilmiştir.

Kanun Teklifi üzerinde müzakerelerde milletvekilleri tarafından yapılan açıklamalarda;

➤ Ülkemizin en köklü kuruluşlarından olan Türk Kızılay'ın “Hepimizin Kızılay'ı” olduğu, işleyişte sorunlarla karşılaşılmaması için tüm parti gruplarından oluşan bir alt komisyonun Teklif üzerinde çalışmasının faydalı olacağı,

➤ Bilgilendirme toplantısı sonrası hazırlanan önergelerin toplantıya ara verilerek tüm milletvekillerinin katılımıyla değerlendirilmesinin uygun olacağı,

➤ Kızılay'ın gönüllülük temelinde yaptığı faaliyetlerle değil, şirketleşme ve holdingleşme üzerinden anılmasının doğru olmadığı, buna itiraz ettiklerini,

➤ Türk Kızılay'a ve şirketlerine Teklifte öngörülen gümrük vergisinden muafiyet, Türk Kızılay'la veri paylaşımı, Kızılay'ın ve şirketlerinin ürettiği mal ve hizmetlerin Kamu İhale Kanunu'nun kapsamı dışına çıkarılması hususlarına eleştirilerinin olduğu, ancak yapılan önerge değişiklikleriyle bu itirazların önemli ölçüde karşlandığını gördüklerini,

➤ Kan bedellerinin SGK tarafından kaynaktan kesilmesine yönelik düzenlemenin mali sıkıntı yaşayan üniversiteler açısından sorun teşkil edebileceği,

➤ Teklifte bazı boşluklar, muğlaklıklar ve belirsiz ifadeler/düzenlemeler bulunduğu, bunların açık ve net bir şekilde düzenlenmesinin gerektiği, Kızılay'ın hem özel hukuka tabi bir kurum olarak tanımlanıp hem de Kızılay'a kamu kurumuymuş gibi bazı kamusal yetki ve ayrıcalıklar tanınmasının asimetrik bir durum ortaya çıkardığı, AFAD'la oluşabilecek potansiyel yetki karmaşasına da bir açıklık getirilmesi gerektiği,

➤ Teklifin 3'üncü maddesinde geçen "aile birleşimlerinde aracı olarak görev yapar" ifadesinin "aile birleşimlerinde refakat eder" şeklinde değiştirilmesinin daha doğru olacağı, Teklifte yurt dışından ülkemize aile birleşimi adı altında yeni sığınmacıların getirilmesinin önlenmesi gerektiği, Teklifte sığınmacılar için yeni kapı açılmaması gerektiği,

➤ Son dönemde Kızılay bünyesinde çok sayıda ticari şirket kurulduğu, bu şirketlerin bir holding yapısı altında faaliyet gösterdiği, bu durumun Kızılay'ın asli faaliyetleri yerine ticari faaliyetlere odaklandığı şeklinde tartışmalara neden olduğu,

➤ Yardım kuruluşuna bağlı bir şirketin özel sektörle aynı koşullarda rekabet edemeyeceği, maliyetlerinin daha yüksek olacağı ve ürettiği mal ve hizmetlerin yüksek fiyatla kamuya satılmasına neden olabileceği,

➤ Kamu kurumlarına Kızılay şirketlerinden doğrudan alım yapabilme imkanı tanınmasına ilişkin düzenlemenin özel sektör firmalarının pazar payını etkileyebileceği, kamu yararı amacıyla kurulan şirketlerin vergi muafiyetleri nedeniyle özel sektöre göre daha avantajlı da olabileceği, bunların da özel sektörde iş ve vergi kayıplarına yol açabileceği,

➤ Ticari faaliyetlerin insani yardım faaliyetlerinin önüne geçmemesi gerektiği, ticari faaliyetlerle ilgili gerekli açıklamaların kamuoyuna şeffaf bir şekilde yapılması gerektiği, şeffaflık ilkesinin bu faaliyetlerde korunması gerektiği,

➤ Gümrük muafiyeti getirilen mal ve eşyaların satış ve devrinde getirilen sürenin üç yıldan beş yıla çıkarılmasının daha doğru olacağı,

➤ Kızılay'a tanınan hak ve muafiyetler karşısında denetimin önem arz ettiği, Kızılay'ın Sayıştay tarafından denetime tabi tutulmasının önemli olduğu, bu amaçla Teklifte bu yönde bir değişiklik yapılmasının yerinde olacağı,

➤ Kızılay'ın denetimi kapsamında Kızılay'ın faaliyetleriyle ilgili düzenli olarak (her yıl veya iki yılda bir) TBMM'ye raporlama yapması gerektiği, kısacası Kızılay üzerindeki denetim mekanizmasının kurumsallaştırılması gerektiği,

➤ Bir buçuk asırlık geçmişi olan Türk Kızılay'ın müstakil bir kanununun olmasının önemli olduğu, toplantı öncesi yapılan bilgilendirme toplantısında Teklifte ilgili dile getirilen muğlaklıkları ve eleştirileri giderecek mahiyette önerilerin hazırlanmasının kıymetli olduğu, siyasetin hem mücadele hem de müzakere olduğu, toplantıdaki hiçbir milletvekilinin amacının Kızılay'ı yıpratmak olmadığı,

➤ Kızılay'ı geçmişte yıpratın hususun liyakatsiz yönetim olduğu, güvenin parayla satın alınmayacağı, bu nedenlerle Kızılay'ın faaliyetlerinde milletimizin hassasiyetlerini dikkate alması gerektiği,

➤ Geçmişte yaşanan sadece bir olumsuz olay üzerinden Kızılay'ın yıpratılmasının doğru olmadığı, ancak Kızılay'ın üç yıl önce yaşadığı olumsuz tecrübenin bir daha yaşanması bakımından denetime de ağırlık verilmesi gerektiği, muafiyet, istisna ve ihale kelimelerinin geçtiği Kanunlarda denetimin ve şeffaflığın düzenlenmesinin önem arz ettiği,

➤ Mevcut Kızılay'ın yönetiminin huzur hakkı almamak gibi Kızılay'ın itibarını güçlendirici adımlarının olumlu olduğu, ancak bu hususların kişilerin takdirine bırakılmaması gerektiği, bu hususların da düzenleme altına alınmasının yerinde olacağı,

➤ Riskli sahalarda faaliyet yürüten diğer yardım kuruluşlarının çalışanlarının da sakatlanma ve vefatı hallerinde nakdi tazminat ve aylık bağlanması gerekenler kapsamına alınması gerektiği, kısacası Kızılay personeli için öngörülen düzenlemenin diğer yardım kuruluşlarındaki vatandaşlarımız için de öngörülmesi gerektiği,

➤ İtirazların karşılanması kapsamında; Türk Kızılay'ın tüm işletmeleri, iştirakleri ve şirketlerinin Kamu İhale Kanunu'nun kapsamı dışına çıkarılması yerine, önergeyle sermayesinin yarısından fazlasına Kızılay'ın sahip olması şartının getirildiği,

➤ Kızılay'a yapılacak veri paylaşımının Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında olması şartının açıkça 3'üncü ve 4'üncü maddeye eklendiği, gümrük vergisinden muaf tutulan malların belirli bir süre satılamaması, satılması halinde verginin ödenmesi şartının 4'üncü maddeye açıkça eklendiği,

➤ Sayıştay denetiminin daha çok, üretim yapan, satış yapan, gelir elde eden Kamu İktisadi Teşebbüslerinin (KİT) denetimi ile ilgili olduğunu, Kızılay'ın KİT gibi bir kurum olmadığı,

➤ Günümüzde afetlerin sayısının arttığı, insani krizlerin derinleştiği ve bu nedenlerle insani yardımların daha büyük bir kapasiteyi gerekli kıldığı, Teklifin bu gelişmeleri ve gereklilikleri karşılayacağı,

➤ Kan hizmetleri ve kök hücre gibi kritik hizmetlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması için bazı hak ve muafiyetlerin Kızılay'a tanınmasının bu hizmetlerin yürütülmesine önemli katkılar sağlayacağı,

➤ Teklifin 6'ncı maddesiyle yeni bir yetki vermenin amaçlanmadığı, amacın oluşabilecek muhtemel bir boşluğun ve hukuki belirsizliğin önüne geçmek olduğu,

➤ Teklifin 7'nci maddesiyle acil durum ve afetlerde canımızı ve merhametimizi emanet ettiğimiz Kızılay personeline, yüksek riskli faaliyetlerde çalışırken gözünün arkada kalmasını engellemek ve motivasyonlarını artırmak olduğu, bu düzenlemeyle vefa borcumuzun ödendiği, yine aynı maddeyle Kızılay İl ve İlçe Şube Başkanlarının saha tecrübesinin devletin karar masasına getirilmesinin amaçlandığı

ifade edilmiştir.

Kanun Teklifi üzerinde müzakerelerde Türk Kızılay Genel Başkanı Fatma Meriç YILMAZ ile bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları ve Türk Kızılay yetkilileri tarafından yapılan açıklamalarda;

➤ Komisyon üyesi tüm milletvekillerimizin konuşmalarında Kızılay'dan söz ederken “Bizim Kızılayımız, Ülkemizin Kızılayı, Kızılayımız” şeklinde ifadeler kullandığı, bu ifadelerin Kızılay için büyük bir güç ve onur olduğu,

➤ Kızılay'ın İçişleri Bakanlığı ve Devlet Denetleme Kurulunca çok yoğun bir şekilde denetlendiği,

➤ Son dönemde Gazze, İran ve Lübnan'da yaşanan insan hakları ihlallerinin geldiği boyuta bakıldığında Cenevre Sözleşmesine atılan imzaların yerle bir edildiğinin görüldüğü, 2024 yılında yapılan Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekler Federasyonunun 34'üncü Genel Konferansı'nda milli cemiyetlerin yasal statüye kavuşturulması çağrısının aslında, üye devletlere görevlerinin yeniden hatırlatılması anlamını da taşıdığı, bu alanda bir duyarlılık oluşturulmaya çalışıldığı,

➤ Kızılay'ın devletimizin yardımcı kurumu rolünün olduğu, her Kızılay ve Kızılhaç'ın ilgili ülkenin Devlet Başkanı/Cumhurbaşkanının onursal başkanlığında ilgili devletin verdiği kritik görevleri

yerine getirdiğini, Türk Kızılay'ın Türkiye Afet Müdahale Planında beslenme grubunun ana sorumlusu olduğu, ancak diğer kümelerde de önemli görevlerinin bulunduğu, kan temini TÜRKÖK gibi önemli projeler yürüttüğü, bu kritik hizmetlerin devamlılığı ve sürdürülebilirliği için Teklifte yer alan düzenlemelerin önem arz ettiği,

➤ Aile birleşimlerine refakat etmenin Kızılay'ın Cenevre Sözleşmelerinden kaynaklanan bir yükümlülüğü olduğu, Kızılay'ın Türkiye'de yaşayan bir kişinin başka bir ülkedeki eşini veya çocuklarını Türkiye'ye getirmeye karar verme yetkisinin olmadığı, yetkinin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarında olduğu, hatta aracılık faaliyetinin de kamu kurum ve kuruluşlarının görüşleri doğrultusunda yürütüleceğinin Teklifte yer aldığı,

➤ Kızılay'ın gümrük vergisinden muaf tutulmasını istediği eşya ve malların mevcut Gümrükler Kanunu'nda zaten var olduğu, ancak Kızılay'ın yararlanacak kurumlar arasında sayılmadığından bu Teklifte ayrıca düzenlenmesinin doğru olduğu, Kızılay'a muafiyet tanınan eşyalardaki satış ve devir yasağının normalde bir yıl olduğu,

➤ Teklifte yer alan nakdi tazminat ve aylık ödenmesine ilişkin hükmün doğrudan Kızılay personelini ilgilendirdiği, gönüllüleri kapsamadığı,

➤ Kızılay'ın 14 adet iştirak veya şirketlerden oluşan Kızılay Yatırım Grubunun ana hedefinin Kızılay'ın faaliyet gösterdiği alanlarda Kızılay'ın yardım faaliyetlerine çeviklik kazandırmak olduğu, bu şirket ve iştiraklerin elde ettiği tüm gelirlerin bağış olarak Kızılay Derneğine döndüğü, dolayısıyla bu yatırım faaliyetlerinin Kızılay'ın finansal sürdürülebilirliği için faydalı olduğu, Kızılay'ın ticari faaliyetleri Dernek faaliyetlerinin önüne koyduğu algısından kaçınmak gerektiği,

➤ Zaten Kızılay'a gelen gelirlerin %90'ının şartlı bağış olduğu, bağışın amacı dışında kullanılmayacağı, şartsız bağışların da insani yardım faaliyetlerinde kullanım zorunluluğunun bulunduğu, Dernekler Kanunu'na göre bağışların sadece %10'unun genel giderler olarak kullanılabilmesi, Kızılay'daki bu oranın şu an %9 seviyelerinde olduğu, yani Kızılay'ın bağışların %91'ini bizzat yerine ulaştırmak zorunda olduğu,

➤ Uluslararası Kızılay ve Kızıllaç'ın dünya genelinde sadece 5 tane lojistik merkezinin (hub) olduğu, bunlardan birinin de İstanbul'da olduğu, Ukrayna'ya bu kapsamda gelen uluslararası yardımların İstanbul üzerinden gönderildiği, bunun lojistiğini Kızılay'ın yürüttüğü, bu faaliyetlerin de ülke ekonomisine katkı sağladığı, ayrıca Orta Doğu'ya yönelik Dünya Gıda Programının Mersin'deki lojistik deposunun işletim hakkının da Kızılay'ın bir iştirakinin yürüttüğü

dile getirilmiştir.

4. Komisyonun Maddeler Hakkındaki Kararı

Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerin tamamlanmasının ardından, maddelerin görüşülmesine geçilmesi kabul edilmiştir.

Madde 1

Teklifin 1'inci maddesi; Komisyon toplantısında redaksiyona tabi tutularak, maddenin birinci fıkrasında yer alan "hiçbir ayırım gözetmeksizin Türk Kızılay vasıtasıyla" ibaresinin "Türk Kızılay vasıtasıyla hiçbir ayırım gözetmeksizin" şeklinde değiştirilmesi suretiyle kabul edilmiştir.

Madde 2

Teklifin 2'nci maddesi; Komisyon tarafından verilen redaksiyon yetkisi kapsamında, maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan "Harp" ibaresinin "Harb" şeklinde değiştirilmesi suretiyle aynen kabul edilmiştir.

Madde 3

Teklifin 3'üncü maddesi;

- Komisyon tarafından verilen redaksiyon yetkisi kapsamında, maddenin yedinci fıkrasında yer alan “Uluslararası Kızılay ve Kızıllaç” ibaresinin “Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay” şeklinde, “nakdi yardımlarının” ibaresinin “nakdi yardımların” şeklinde değiştirilmesi suretiyle ve
- Türk Kızılay'ın başka kanunlarda geçen diğer adlarının da Teklife eklenmesi amacıyla maddenin üçüncü fıkrasında yer alan “Türkiye Kızılay Cemiyeti” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Kızılay Derneği, Kızılay Cemiyeti” ibaresini,
- Türk Kızılay'ın ilgili verilere erişiminin Kişisel Verilerin Koruması Kanunu kapsamında yapılmasını sağlamak amacıyla maddenin beşinci fıkrasında yer alan “protokoller çerçevesinde” ibaresinden sonra gelmek üzere “24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında” ibaresini,
- Teklifin 4'üncü maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesindeki kullanımla yeknesaklık sağlamak amacıyla “gerektirdiği ölçüde” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve” ibaresini ekleyen önerenin kabul edilmesi suretiyle değiştirilerek kabul edilmiştir.

Madde 4

Teklifin 4'üncü maddesi;

- Türk Kızılay'ın sadece sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu iktisadi işletmeleri, iştirakleri veya şirketleri tarafından bizzat üretilen ilk yardım hizmetleri, afet lojistik hizmetleri ve geçici barınmaya yönelik ürün ve hizmetlerin stratejik nitelikte alım kapsamında değerlendirilmesi amacıyla maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesine “Türk Kızılay ile Türk Kızılay'ın” ibaresinden, ikinci cümlesine “Türk Kızılay'dan veya Türk Kızılay'ın” ibaresinden sonra gelmek üzere “sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu” ibarelerini,
- Yurt içinde yangın, sel ve deprem gibi afetlerin ve acil durumların yaşandığı zamanlarda ve olağanüstü dönemlerde; ilk yardım hizmetleri, afet lojistik hizmetleri ve geçici barınmaya yönelik ürün ve hizmetler hakkında karar ve işlem yapma yetkisinin Türk Kızılay Genel Merkez Yönetim Kurulunda olması amacıyla maddenin birinci fıkrasına cümle,
- Türk Kızılay'a ilgili verilerin Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında verilmesi amacıyla maddenin üçüncü fıkrasına “Türk Kızılay'a” ibaresinden sonra gelmek üzere “6698 sayılı Kanun kapsamında” ibaresini,
- Kızılay'ın gümrük vergisinden muaf olarak ithal ettiği alet, cihaz ve maddelerin 5 yıl içerisinde muafiyetten faydalanamayan kişi, kurum ve kuruluşlara belli bir para karşılığı veya karşılıksız olarak intikalini yasaklamak; aksine işlem yapılması halinde Gümrük Kanunu'na göre gümrük vergisini tahsil etmek; söz konusu alet, cihaz ve maddelerin 5 yıl içerisinde muafiyetten faydalanan kişilere intikali halinde gümrük vergisi aranmadan gümrük idaresinden izin alınması koşulunu getirmek amacıyla maddenin altıncı fıkrasına cümleler

ekleyen önerenin kabul edilmesi suretiyle değiştirilerek kabul edilmiştir.

Madde 5

Teklifin 5'inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 6

Teklifin 6'ncı maddesi, Türk Kızılay Kanunu'nda hüküm bulunmayan hallerde uygulanacak Türk Medenî Kanunu ile Dernekler Kanunu'nun yanı sıra Türk Kızılay'a ilişkin diğer mevzuatta yer alan düzenlemelerin de kapsama alınması amacıyla maddenin birinci fıkrasında yer alan “Dernekler

Kanunu” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve diğer ilgili mevzuat” ibaresini ekleyen önerenin kabul edilmesi suretiyle değiştirilerek kabul edilmiştir.

Madde 7

Teklifin 7’nci maddesi;

- Komisyon tarafından verilen redaksiyon yetkisi kapsamında, maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “birinci fıkrasında yer alan” ibaresinin “birinci fıkrasına” şeklinde değiştirilmesi ve
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nda yer alan hükümlere aykırılık oluşmaması amacıyla 5510 sayılı Kanun’un istisnaları sayan 105’inci maddesi kapsamına, Türk Kızılay Kanunu’nun kan bileşenlerinin bedellerine ilişkin düzenleme yapan 4’üncü maddesinin beşinci fıkrası hükmünü ekleyen önerenin kabul edilmesi suretiyle değiştirilerek kabul edilmiştir.

Madde 8

Teklifin yürürlüğe ilişkin 8’inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Madde 9

Teklifin yürütmeye ilişkin 9’uncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Kanun Teklifinin maddeleri üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasının ardından, tümü oya sunulmuş ve kabul edilmiştir.

Kanunların hazırlanmasında uygulanan esas ve usuller çerçevesinde, Kanun Teklifinde anlatımın açıklığa kavuşturulması ve kanun tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla Komisyon Başkanlık Divanına redaksiyon yetkisi verilmesi hususu oya sunulmuş ve kabul edilmiştir. Bu çerçevede Kanun Teklifinin tamamı gözden geçirilmiş ve metinde redaksiyon mahiyetinde değişiklikler yapılmıştır.

5. Genel Kurulda Temsil

TBMM İçtüzüğü’nün 45’inci maddesi uyarınca, Kanun Teklifinin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere; Bitlis Milletvekili Turan BEDİRHANOĞLU, İstanbul Milletvekili Azmi EKİNCİ, İstanbul Milletvekili İsmail ERDEM, Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet ŞAHİN ve Kayseri Milletvekili Şaban ÇOPUROĞLU özel sözcüler olarak seçilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Süleyman Soylu</i>	<i>Ahmet Erbaş</i>	<i>Kemal Çelik</i>
İstanbul	Kütahya	Antalya
Kâtip	Üye	Üye
<i>İsmail Erdem</i>	<i>Osman Gökçek</i>	<i>Ömer Karakaş</i>
İstanbul	Ankara	Aydın
(Bu raporun özel sözcüsüdür)		(Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye	Üye	Üye
<i>Yaşar Tüzün</i>	<i>Turan Bedirhanoglu</i>	<i>Yusuf Ahlatcı</i>
Bilecik	Bitlis	Çorum
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)	
Üye	Üye	Üye
<i>Onur Düşünmez</i>	<i>Biröl Aydın</i>	<i>Azmi Ekinci</i>
Hakkâri	İstanbul	İstanbul
(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye	Üye	Üye
<i>Mevlüt Kurt</i>	<i>Ali Öztunç</i>	<i>Mehmet Şahin</i>
Kahramanmaraş	Kahramanmaraş	Kahramanmaraş
	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye	Üye	Üye
<i>Şaban Çopuroğlu</i>	<i>Mehmet Celal Fendoğlu</i>	<i>Ali Bozan</i>
Kayseri	Malatya	Mersin
(Bu raporun özel sözcüsüdür)		(Muhalefet şerhimiz vardır)
	Üye	Üye
	<i>Murat Çan</i>	<i>Arslan Tatar</i>
	Samsun	Şırnak
(Muhalefet şerhimiz vardır)		

MUHALEFET ŞERHİ

I. USUL AÇISINDAN DEĞERLENDİRME

Komisionumuza havale edilen Türkiye Kızılay Kanun Teklifi, kapsamı ve etkileri itibarıyla yalnızca Türk Kızılayı'nın kurumsal yapısını düzenlemekle sınırlı olmayan; afet ve acil durum yönetiminden kamu mali disiplinine, kamu alım süreçlerinden kişisel verilerin korunmasına ve uluslararası insancıl hukuk yükümlülüklerine kadar uzanan çok boyutlu ve teknik alanlarda köklü değişiklikler öngörmektedir. Bu yönüyle teklif, sıradan bir teşkilat kanunu olmanın ötesine geçmekte; ülkemizin afet yönetimi mimarisini ve kamu yararı eksenli yardım faaliyetlerinin bütününe doğrudan etkileyecek nitelikte hükümler içermektedir.

Buna karşın, teklifin hazırlanış ve Komisyon'daki müzakere sürecinin, böylesine geniş kapsamlı bir düzenlemenin gerektirdiği katılımcılık, şeffaflık ve teknik derinlikten uzak olduğu görülmektedir. Teklifin yalnızca iktidar partisi milletvekillerinin imzasıyla sunulmuş olması hukuken mümkün olmakla birlikte, toplumsal meşruiyeti yüksek, köklü ve tarihsel bir kurumun yeniden yapılandırılmasına ilişkin böylesi kritik bir düzenlemenin, yasama sürecinin başından itibaren tüm siyasi partilerin katkısına açık, ortak aklı esas alan bir yöntemle ele alınması beklenirdi.

Komisyon aşamasında gerçekleştirilen bilgilendirme toplantısı, içerik bakımından faydalı olmakla birlikte, karar üretmeye ve metni olgunlaştırmaya dönük somut bir çıktıya dönüşmemiştir. Bu durum, teklifin teknik ve uygulamaya dönük sorun alanlarının yeterince tartışılmadığını ve alternatif düzenleme seçeneklerinin sistematik biçimde değerlendirilmediğini ortaya koymaktadır. Nitekim teklif metninde yer alan bazı düzenlemelerin muğlak ifadeler içerdiği, uygulamada farklı yorumlara açık olduğu ve ilerleyen yıllarda yeni yasal değişiklik ihtiyaçlarını doğurabilecek nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Oysa Türk Kızılay'ı, bir buçuk asrı aşan geçmişiyle yalnızca bir sivil toplum kuruluşu değil; toplumsal hafızada yer etmiş, kriz anlarında devlet ile toplum arasında köprü işlevi gören, ulusal ve uluslararası sorumluluklar üstlenen bir yapıdır. Böylesine köklü bir kurumun hukuki statüsünü

yeniden belirleyecek düzenlemelerin; kapsayıcı, açık ve çelişkilere kapalı biçimde hazırlanması zorunludur. Geçmiş yasama deneyimleri, yeterince tartışılmadan yürürlüğe giren düzenlemelerin kısa süre içinde uygulama sorunları doğurduğunu ve yeni değişikliklerle düzeltilmek zorunda kaldığını açıkça göstermektedir.

Bu çerçevede, teklifin mevcut haliyle doğrudan Komisyon gündeminde görüşülerek sonuçlandırılması yerine; tüm siyasi parti gruplarından milletvekillerinin katılımıyla, ilgili kamu kurumları, akademisyenler ve Kızılay yetkililerinin de dahil edileceği bir alt komisyonda ayrıntılı biçimde ele alınması gerekmektedir. Böyle bir yöntem, hem düzenlemenin teknik kalitesini artıracak hem de yasama sürecine duyulan güveni pekiştirecekti.

Teklifin, komisyondaki müzakereleri sırasında bu yöndeki taleplerimiz, çoğunluk oylarıyla reddedilmiştir.

Sonuç olarak; kapsamı itibarıyla çok sayıda farklı hukuk alanını etkileyen ve kamu yararı açısından kritik sonuçlar doğuracak bu Kanun Teklifi'nin, Komisyon bünyesinde kurulacak ihtisaslaşmış bir alt komisyonda yeniden değerlendirilmesi; uygulamada doğabilecek tereddütlerin giderilmesi, metnin daha açık ve uygulanabilir hale getirilmesi ve tüm siyasi partilerin katkısının sağlanması bakımından zorunlu görmekteyiz.

Bu yaklaşımın sergilenmemiş olması, kanun teklifini gölgelemiştir.

II. ANAYASAL UYGUNLUK AÇISINDAN DEĞERLENDİRME

TBMM İçtüzüğü'nün 38 inci maddesinde, “Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasa'nın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler. Bir komisyon, bir teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder” hükmü yer almaktadır.

Komisyonun sunulan haliyle kanun teklifinin 4 üncü maddesi, Özel Hayatın Gizliliği başlıklı Anayasa'nın 20. maddesine aykırı hükümleri içermektedir.

Her ne kadar madde önerisinde, “Bu kapsamda yapılacak veri erişimleri, yalnızca görevin gerektirdiği ölçüde ve yetkilendirilen kişiler tarafından yapılır” denilse de bu verilerin ne amaçla

kullanılacağı ve eğer Kızılay üzerinden bu kişisel veriler sızarsa ne tür önlemler alınacağı ve yaptırımların ne olacağı teklifte yer almamaktadır.

Yine ilgili maddede yer alan “veri erişimleri, yalnızca görevin gerektirdiği ölçüde ve yetkilendirilen kişiler tarafından yapılır” ifadesi muğlaklık içermekte, veri erişim işleminin hangi görevleri kapsayacağı ve yetkilendirilen kişilerin kimlerin olacağı tanımsız bırakılmaktadır.

Bu tür kişisel veriler, kötüye kullanmaya çok açık ve bu günkü teknolojik olanaklarla demokrasiyi ve sosyal hukuk devletini zedeleyecek şekilde kullanılmaya çok müsait bir nitelik taşımaktadır.

Maddenin ilgili kısmı komisyondaki müzakereler neticesinde kısmen değiştirilmiş olsa da, Anayasa'nın ilgili hükmüne aykırılık giderilmemiştir.

Özetle Teklif, Anayasa'nın 11 inci maddesinde yer alan, “Kanunlar, Anayasaya aykırı olamaz” hükmüne uymamaktadır.

III. TEKLİFİN GENELİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELERİMİZ

1949 tarihli Cenevre Sözleşmeleri ile taraf devletlere, kendi millî cemiyetlerinin hukuki statülerini belirleme ve bu cemiyetlerin görevlerini etkin biçimde yerine getirebilmeleri için gerekli yasal altyapıyı oluşturma yükümlülüğü yüklenmiştir. Nitekim 2004 yılında gerçekleştirilen 34. Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Konferansı'nda kabul edilen 4 No'lu Karar da, devletleri millî cemiyetlerin özel hukuki statülerini açık ve şeffaf biçimde düzenleyen kanunlar ihdas etmeye teşvik etmektedir.

Bu çerçevede, millî cemiyetlere ilişkin özel kanuni düzenlemelerin varlığı uluslararası alanda yerleşik bir uygulama olup; Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık, Almanya, İsviçre, İtalya ve Çin Halk Cumhuriyeti başta olmak üzere çok sayıda ülkede bu doğrultuda hazırlanmış yasal düzenlemeler yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu düzenlemelerde; millî cemiyetlerin hukuki statüleri, kamu otoriteleri ile illiyetleri, görev, yetki ve sorumluluk sınırları, uluslararası hareket içerisindeki konumları, kurumsal yapıları, gönüllülük esasları ve mali sürdürülebilirlik ilkeleri, her bir ülkenin hukuk normları çerçevesinde ayrıntılı biçimde hüküm altına alınmış durumdadır.

(2/3690) esas numaralı Türk Kızılay Kanunu Teklifi de, gerekçesinde ifade olunduğu biçimiyle bu amaca yönelik olarak hazırlanıp TBMM Başkanlığı'na sunulmuş ve asli komisyon olarak TBMM İçişleri Komisyonu'na havale edilerek müzakeresi gerçekleştirilmiştir.

Ancak, uluslararası yükümlülüklerle ve karşılaştırmalı hukuk örneklerine atıf yapılması, tek başına teklifin kamu yararı, şeffaflık, hesap verebilirlik ve demokratik denetim ilkelerine uygun olduğu anlamı taşımamaktadır. Hazırlanan kanun teklifinin, millî cemiyetin kamu otoritesi karşısındaki konumunu belirsiz bırakan, yönetsel yapısında demokratik katılım ve denetim mekanizmalarını yetersiz kılan ve mali işleyişine ilişkin şeffaflık ve hesapverebilirlik ilkeleri gözetimeyen hükümler barındırdığı görülmektedir.

Bu nedenle, uluslararası yükümlülükler gerekçe gösterilerek hazırlanan söz konusu teklifin, anayasal ilkeler ve kamu yararı doğrultusunda yeniden ele alınması; millî cemiyetin özerkliğini güçlendiren, hesap verebilirliğini artıran ve toplumsal güveni pekiştiren bir çerçeveye kavuşturulması gerektiği kanaatini taşımaktayız.

IV. TEKLİFİN MADDELER YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

Teklifin 1 inci maddesinin değerlendirilmesi

Bahse konu madde kanunun amacını tanımlamaktadır. Buna göre Türk Kızılay aracılığıyla ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarının giderilmesi; afet ve acil durumlarda savaşta yaşadıkları olumsuzlukların ortadan kaldırılması, hastalıkların önlenmesi ve sağlık koşullarının iyileştirilmesi olarak açıklanmakta ve Kızılay'ın görev, yetki, hak ve menfaatleri düzenlenmektedir.

Madde incelendiğinde, Türk Kızılayı'nın faaliyetlerinin hangi ilke ve esaslar çerçevesinde yürütüleceğine ilişkin temel güvence mekanizmasının tanımlanmamış olması; yani hesap verebilirlik, denetlenebilirlik ve kamu yararı esaslarının ilgili maddeye derç edilmemesi, teklifin en kritik zafiyetlerinden biridir.

Oysa hesap verebilirlik ve denetlenebilirlik ilkeleri idari bir tasarruf olmanın çok ötesinde; kamu adına faaliyet yürüten, bağış ve yardım temelli kaynak kullanan ve ulusal/uluslararası kriz anlarında hayati roller üstlenen bir kurum bakımından vazgeçilmez anayasal ve yönetsel ilkelerdir. Bu ilkeler, kurumun toplumsal güvenilirliğinin teminatı olduğu kadar, yürüttüğü faaliyetlerin şeffaf, izlenebilir ve hukuk devleti ilkeleriyle uyumlu biçimde gerçekleşmesini sağlayan asli dayanaklardır.

Kamu yararı ilkesi ise, böylesine köklü ve tarihsel bir kurumun tüm faaliyetlerinde yönlendirici ana eksenini oluşturmak zorundadır. Kamu yararı vurgusunun açık biçimde normatif metne yansıtılmaması, ilerleyen süreçte kurum faaliyetlerinin önceliklendirilmesinde keyfiliğe, kamu kaynaklarının kullanımında tartışmalara ve toplumsal güven erozyonuna yol açabilecek ciddi bir boşluk yaratmaktadır.

Unutulmamalıdır ki, Türk Kızılayı yalnızca bir dernek değil; afet anlarında milyonlarca vatandaşın hayatına doğrudan temas eden, bağışçılar nezdinde güven ilişkisi üzerine inşa edilmiş, uluslararası yükümlülükleri bulunan ve kamu otoritesiyle yakın iş birliği içinde faaliyet gösteren özel statülü bir yapıdır. Böyle bir kurumun faaliyet ilkelerinin kanun düzeyinde açık, net ve tartışmaya mahal bırakmayacak şekilde tanımlanması zorunluluktur.

Bu bağlamda, amaç maddesinde söz konusu ilkelere yer verilmemesi, teklifin ruhuna ve düzenleme ihtiyacının doğasına aykırıdır.

Teklifin 3 üncü maddesinin değerlendirilmesi

Bu teklifle Türk Kızılayı'nın uluslararası insani yardım kuruluşu niteliği geniş yetkilerle tanımlanmaktadır. İnsani yardım faaliyetleri niteliği gereği yüksek kamu yararı taşısa da suistimallere açık bir alandır. İş bu faaliyetlerin denetlenebilirlik ve hesap verebilirlik ilkelerinden bağımsız şekilde yürütülmesi, kamu denetimi açısından sorunlar oluşturabilir.

5.fıkıradaki belirtilen “**aile birleşimlerinde aracı olarak görev yapar**” cümlesi muğlak ifadedir. Bu muğlak ifadeyi suistimal ederek sığınmacıların Türkiye’de bulunmalarını sağlayabilir. Örneğin Afganistan’dan gelen erkek sığınmacılar ülkemize ailelerini getirme yönündeki girişimleri ile karşılanabilir mi? Statü verilmeyenlere aile birleşimi geçerli olacak mıdır?

Bu nedenle, faaliyetlerin hem uluslararası insani yardım standartlarına hem de ulusal kamu denetimi ilkelerine tabi olduğunun açıkça düzenlenmesi gerekmektedir.

Teklifin 4 üncü maddesinin değerlendirilmesi

Ulusal afet yönetimi kapasitesinin güçlendirilmesi, tedarik güvenliğinin sağlanması ve müdahale süreçlerinin hızlandırılması amacı için, Kızılay'a ilişkin mal ve hizmet alımlarında kamu ihale mevzuatından istisna yapılabilmektedir. Son yıllarda toplumumuzda kamu kaynaklarının harcamaları hususunda güvensizlik oluşmuştur. Kamu kurumlarının iktisadi şirketleri üzerinden yapılan usulsüz işlemler kamuoyunda tartışmalara yol açmaktadır.

Bununla birlikte, istisna rejimlerinin denetimsiz alanlar oluşturması, kamu kaynaklarının etkin ve şeffaf kullanımını olumsuz etkileyebilecektir. Bu nedenle istisna niteliği korunmakla birlikte Sayıştay denetimlerinden bağımsız bir yapı kurulmak istenmektedir.

Lakin tüm kamu harcamalarını denetleme görev ve yetkisi olan Sayıştay, Türk Kızılay'ının iktisadi teşebbüsleri olan şirketlerini de denetlemelidir. Sayıştay'ın yapacağı denetimler Türk Kızılay'ı bağışçılarının olumlu yönde etkileyecektir.

6. Fıkrasında belirtilen, ticari amaç güdülmeksizin ithal edilen bilimsel alet ve cihazlar, kan gruplama testleri ile ilaç özelliği olan ürünlerin kalite kontrolü amacına yönelik maddeler gümrük vergilerinden muafır. Bu fıkrada belirtilen "eşya, serbest dolaşıma girdiği tarihten itibaren 5 yıl geçmedikçe muafiyet alanı dışında kullanılamaz, devredilemez veya satılamaz" kapsamındadır.

Ancak bu cihazların değeri ve ürün ömürlü olduğu dikkate alınarak "5 yıl" ibaresi "10 yıl" olarak düzenlenmesi, ileri tarihlerde oluşabilecek ticari suiistimallerin önüne geçebilir.

Yukarıda yazdıklarımız dışında, Komisyon görüşmelerinde yaptığımız açıklamalar ve itirazlarımız saklı kalmak şartıyla şerh ederiz.

11.06.2026

Yaşar Tüzün

Bilecik

Ali Öztunç

Kahramanmaraş

Murat Çan

Samsun

MUHALEFET ŞERHİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Başkanlığına sunulan ve Türk Kızılay Derneği'nin görev, yetki, hak ve muafiyetlerini münhasır bir çerçevede yeniden düzenlemeyi öngören 9 maddelik "Türk Kızılay Kanunu Teklifi" sadece bir sivil toplum kuruluşunun yasal statüsünün güncellenmesi faaliyeti olarak değerlendirilemez. Teklifin genel gerekçesinde Kızılay'ın uluslararası hukuk, Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmeler ve Cenevre Sözleşmeleri çerçevesinde, hiçbir ayırım gözetmeksizin ihtiyaç sahibi insanların afet, acil durum ve savaş zamanlarında yaşadığı olumsuzlukları ortadan kaldırması gibi son derece yüce hedefler sıralanmaktadır.

Ancak yasa yapım tekniği ve siyasi ciddiyet, Meclis'e getirilen metinlerin o yasanın üzerine inşa edildiği kurumun sosyolojik, ekonomik ve idari gerçekliğine bakmayı zorunlu kılar. Bugün itibarıyla Kızılay, kuruluşundaki bağımsız, tarafsız ve kamu yararına çalışan gönüllülük felsefesinden tamamen koparılmıştır. Kurum, siyasi iktidarın arka bahçesine, liyakatsiz kadroların istihdam merkezine ve milyarlarca liralık kamu kaynağının denetimsizce eritildiği devasa bir ticari holdinge dönüştürülmüştür.

Elinizdeki bu muhalefet şerhi, maddelerin basit bir redaksiyon eleştirisi değildir. Bu şerh, afetlerde halka çadır satan, kendi gayrimenkullerini iştiraklerine yok pahasına devrederek derneğin içini boşaltan, kadın karşıtı politikaları benimseyen, anayasal düzene karşıt zihniyetteki kişileri yönetici yapan bir kurumsal çürümenin, yasa koyucu eliyle nasıl aklanmaya ve ödüllendirilmeye çalışıldığının tarihsel kayıdır. Kızılay'ın yapısal krizlerini çözmek yerine bu yozlaşmış yapıya yeni imtiyazlar (ihale muafiyeti, kişisel verilere erişim, tekel hakkı) tanıyan bu kanun teklifinin neden bütünüyle reddedilmesi gerektiği, resmi raporlar ve somut olgular ışığında aşağıda detaylandırılmıştır.

“Türkiye Kızılay Derneği” nden “Türk Kızılay”ına

“Türk Kızılay Kanunu Teklifi” olarak adlandırılan düzenleme, bir insani yardım kuruluşunun hukuki statüsünü yeniden düzenlemekten çok daha fazlasını ifade etmektedir. Teklifte, kuruluşa ilişkin olarak “Türk Kızılay” ifadesinin özellikle ve ısrarla kullanılması ne rastlantısaldır ne de masum bir tercihtir. Bilakis bu isimlendirme, resmi adı 1947'den beri “Türkiye Kızılay Derneği” olan bir kurumun, devletin yasama organı eliyle etnik bir kimlikle tanımlanması girişimidir. Oysa Kızılay, kökeni 1868'de Hilal-i Ahmer'e dayanan, Cumhuriyet'in kurumsal çatısı altında “Türkiye Kızılay Derneği” olarak varlığını sürdüren bir kamu yararı kuruluşudur. Bu teklif, tıpkı “Türk Tarih Tezi” ve “Güneş-Dil Teorisi” gibi etnik milliyetçi paradigmalardan 21. yüzyıldaki tezahürüdür; bir yardım kuruluşunu dahi etnik bir aidiyete hapsedme çabasıdır. Bugün, “Türk Kızılayı Maden Suyu” şişelerinden “Kızılay Maden Suyu” yazısı kalana kadar “Türk” ibaresinin piyasa koşullarında dahi ayrıştırıcı bulunarak kaldırıldığı bir ülkede, aynı ismin bir kanunla teşvik edilmesi, ayrıştırıcı zihniyetin halen kendisini dayattığının açık bir göstergesidir.

“Türk Kızılayı” isimlendirmesindeki ısrar, salt bir kurumun adıyla ilgili bir mesele sayılmaz bu, devletin temel metinlerine sinmiş etnik merkezli bir anlayışın kurumsal alana yansımalarıdır.

Anayasa'nın 66. maddesinde "Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türktür" hükmü, bu zihniyetin anayasal dayanağını oluşturmaktadır. Bir insani yardım kuruluşunun adına "Türk" ibaresini yerleştirmek, diğer tüm halkların nezdinde "bu kurum benim kurumum değil" algısını yaratmakta ve yardımın evrenselliği ilkesini zedelemektedir. Bir insani yardım kuruluşunun tarafsızlığı ve evrenselliği adına başlar, adı ayrıştırıcı olan bir kurum, işleviyle nasıl birleştirici olabilir?

Kızılay'ın bir insani yardım kuruluşu olarak faaliyetlerinin odağında, Kızılay-Kızılhaç hareketinin "ayırım gözetmemek" ve "tarafsızlık" gibi temel ilkeleri yer almalıdır. Bu ilkeler gereğince bir yardım kurumu, kimsenin milliyetine, ırkına, dinine veya siyasi düşüncesine bakmaksızın sadece insan ihtiyacına odaklanmalıdır. Oysa bir kurumun adına doğrudan bir etnik kimliği eklemek, onun tarafsızlığını ve kapsayıcılığını zedeleyen bir durum yaratmaktadır. Esasen, bu hassasiyet toplumda karşılığını bulmuştur. Öyle ki Kızılay, ticari bir ürünü olan maden suyunun isminde yer alan "Türk Kızılayı Maden Suyu" ibaresini kamuoyunun algısını da dikkate alarak daha kapsayıcı bulunan "Kızılay Maden Suyu" ismiyle değiştirmesi, kanun teklifindeki isim tercihinin yarattığı gerilimi net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Kurumları tek bir kimliğe hapsedmeye çalışan her girişim, kurumun özüne ve toplumsal barışa zarar vermektedir. DEM Parti olarak savunduğumuz temel ilke, devletin ve onun tüm kurumlarının, toplumun her kesimini kucaklayan, eşit mesafede duran ve hiçbir etnik veya dini kimliği diğerine üstün tutmayan bir anlayışla yeniden yapılandırılmasıdır. Bu anlayışın hayata geçirilmesi ve tartışmaya açtığımız bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılması için TBMM nezdinde girişimlerimizi sürdüreceğimizi belirtmek isteriz.

1. Kızılay'ın Yapısal Çöküşü

Kızılay'ın anayasal ve yasal çerçevedeki konumunu tahlil etmek, mevcut yasa teklifinin kuruma nasıl bir "imtiyazlı zırh" geçirmeye çalıştığını anlamanın ilk adımıdır. Kızılay, kendine ait özel bir kurucu kanunu bulunmayan, esasen 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu hükümlerine tabi, kâr amacı gütmeyen, bağımsız ve özerk bir özel hukuk tüzel kişiliğidir. "Kamu Yararına Çalışan Dernek" statüsü ile devletin insani yardım faaliyetlerini tamamlayıcı bir rol üstlenmekte ve bu statü sayesinde çeşitli vergi muafiyetleri ile özel imtiyazlardan yararlanmaktadır. Ancak, derneğin mevcut tüzüğünde açıkça belirtildiği üzere, dayanağını Medeni Kanun ve Dernekler Kanunu'ndan alan bu yapı, yasal olarak diğer tüm hak temelli sivil toplum örgütleriyle aynı sivil hukuk zeminine basmak zorundadır. Yasal sınırları bu denli net çizilmiş bir yapının, son yıllarda geçirdiği radikal mutasyon, sivil toplumun evrensel ilkelerine vurulmuş en ağır darbelerden biridir.

Holdingleşme süreci, ilk kez 2019 yılında "Kızılay Yatırım Holding" adıyla devasa bir şirketler grubunun kurulmasıyla hayata geçirilmiştir. Kamu yararına çalışan bir yardım derneğinin çatısı altında; çadır fabrikalarından maden suyu tesislerine, lojistik şirketlerinden sağlık kuruluşlarına ve hatta gayrimenkul portföy yönetim şirketlerine kadar uzanan çok ortaklı bir holding düzeni inşa edilmiştir. Bu holding modelinin en karanlık yönü, kurulan şirketlerin Kızılay Yönetim Kurulu'na bilgi vermeden, onlardan izin veya onay almadan bağımsız bir biçimde devasa yatırımlar, kontrolsüz harcamalar ve mülk satış işlemleri gerçekleştirebilmesidir. İşin ahlaki ve

hukuki boyutunu daha da vahim kılan ise, uzun yıllar boyunca bu şirketlerin yönetim kurullarında da koltuk işgal eden Kızılay Yönetim Kurulu üyelerinin, "huzur hakkı" adı altında astronomik ücretler ve ek gelirler tahsil etmesidir.

Bu denetimsiz holdingleşme modeli, sivil toplum literatüründe "misyon sapması" olarak adlandırılan yapısal çürümenin ta kendisidir. Gönüllülük, dayanışma ve şeffaflık ilkelerine dayanması gereken bir iyilik hareketi; şeffaflıktan uzak, kâr odaklı çalışan, kendi bütçesini kamusal denetimin dışına kaçırarak hantal bir holdinge dönüştürülmüştür. Bu kurumsal sapma, Kızılay'ın afet anlarında sergilemesi gereken insani refleksleri tamamen köreltmüş, kurumun en tepesinden en alt şubesine kadar "yardım ulaştırma" amacının yerini "bilanço kârlılığı ve gelir yaratma" hırsına bırakmıştır. Toplumun bağışlarıyla büyüyen bu tarihi miras, denetimsiz bir sermaye aktarım ve rantıye çarkına kurban edilmiştir.

Bu yapısal mutasyonun ve denetimsizliğin en somut ve tahripkâr sonuçlarından biri, derneğin asli varlıklarının holding iştiraklerine yok pahasına devredilerek içinin boşaltılması işlemidir. Bu durum iddia boyutunu çoktan aşmış ve bizzat İçişleri Bakanlığı denetçilerinin resmi tespitleriyle belgelenmiştir. İçişleri Bakanlığı denetçileri tarafından yürütülen denetimler neticesinde hazırlanan ve 25 Şubat 2025 tarihinde Kızılay Genel Merkezi'ne "ivedi" koduyla gönderilen resmi yazı, dernek bünyesindeki milyarlık gayrimenkul servetinin Kızılay şirketlerine nasıl aktarıldığını gözler önüne sermiştir. Bakanlık yazısında, mülkiyeti Türkiye Kızılay Derneği'ne ait olan ve üzerinde aktif hastaneler, tıp merkezleri ve iş merkezleri bulunan 10 adet taşınmazın, "Kızılay Gayrimenkul ve Girişim Sermayesi Portföy Yönetimi A.Ş." isimli şirkete piyasa değerlerinin komik düzeyde altında bedellerle satılarak devredildiği açıkça belirtilmiştir.

Peşkeş çekilen bu taşınmazların ve üzerlerindeki devasa yapıların listesi, yapılan usulsüzlüğün ve mal kaçırma operasyonunun boyutlarını dehşet verici kılmaktadır:

- İstanbul Maltepe'de üzerinde 15 katlı modern bir sağlık ve bakım kuruluşunun yer aldığı, piyasa değeri 80 milyon TL olarak saptanan taşınmaz, 9 Mart 2021 tarihinde tapuda sadece 23 milyon TL bedelle şirkete satılmıştır.
- Kayseri'de üzerinde 7 katlı betonarme hastane binasının bulunduğu, piyasa değeri en az 35 milyon 760 bin TL olan mülk, yarı fiyatına yakın bir bedelle, 20 milyon 100 bin TL'ye devredilmiştir.
- Konya'da yer alan ve 54,4 milyon TL değer biçilen hastane binasının satış işlemi, adeta bir tasfiye mantığıyla 12 milyon 500 bin TL bedel üzerinden gerçekleştirilmiştir.
- İstanbul'un en kıymetli bölgelerinden biri olan Fatih'teki apartman bloğuna 80 milyon TL değer biçilmesine rağmen, bu mülk 17 milyon 100 bin TL gibi gerçek dışı bir rakamla holding iştirakinin kasasına geçirilmiştir.
- Ankara Çankaya'nın merkezindeki Memnune Caner İş Merkezi binası için 41 milyon TL değer takdir edilmişken, bu kıymetli varlığın satışı 2022 yılında sadece 7,5 milyon TL'ye yapılmıştır.

Taşınmaz talanının boyutları bunlarla da sınırlı kalmamış, derneğin en hayati sağlık yatırımları da bu sömürden payını almıştır:

- İstanbul Kartal’da bulunan ve 72,2 milyon TL piyasa değerine sahip olan 9 katlı büyük hastane binası, yaklaşık 14 milyon TL bedelle elden çıkarılmıştır.
- Kocaeli’ndeki 5 katlı bina için biçilen değer 90 milyon TL iken, akıl almaz bir biçimde, bu mülkün devri tam onda bir fiyatına, yani sadece 9 milyon TL’ye gerçekleştirilmiştir.
- İstanbul Bakırköy’deki değerli bina için 2020 yılında 32,3 milyon TL değer belirlenmiş olmasına rağmen, 2021 yılında gerçekleştirilen satış işlemi sadece 5 milyon TL ile kayıtlara geçirilmiştir.
- Tekirdağ Çorlu’da 2022 yılında 11,2 milyon TL piyasa değeri biçilen Kızılay binası ise, adeta bedelsiz hibe edilerek sadece 802 bin TL bedelle şirkete aktarılmıştır.

İçişleri Bakanlığı denetçilerinin bu ağır usulsüzlükleri saptamasının ardından Kızılay Teftiş Kurulu Başkanlığı’na gönderilen yazıda, bu işlemler hakkında herhangi bir soruşturma yürütülüp yürütülmediği sorulmuş ve belgelerin "ivedi" olarak gönderilmesi talep edilmiştir. Yazıda ayrıca, belgelerin ibraz edilmemesi durumunda 5253 sayılı Dernekler Kanunu’nun 32/k maddesi uyarınca yöneticiler hakkında "üç aydan bir yıla kadar hapis cezası" veya adli para cezası istemiyle doğrudan adli işlem başlatılacağı uyarısında bulunulmuştur. Kendi derneğinin içini boşaltan, bağışçıların ve yetimlerin hakkını holding iştiraklerine aktaran bu cezasızlık ve denetimsizlik kültürü, Kızılay’ın sivil toplum kimliğinin altını tamamen oymuştur.

Gelinen noktada, derneğin içini bu şekilde boşaltan holding düzeni, yeni kanun teklifiyle cezalandırılmak veya tasfiye edilmek yerine, tam aksine Kamu İhale Kanunu (KİK) muafiyetleri ile ödüllendirilmekte ve yasal bir tekel korumasına kavuşturulmaktadır. Teklifin 4/1 maddesiyle getirilen ihale muafiyetinin, holding şirketlerinin yasadışı sermaye birikim modellerini nasıl yasal bir zemine taşıdığını görmek için aşağıdaki karşılaştırmalı analize bakmak yeterlidir:

Değerlendirme Kriteri	Kamu İhale Kanunu (KİK) Çerçevesinde Standart İşleyiş	Kanun Teklifi ile Kızılay'a Tanınan Muafiyet Rejimi	Sistematiik Riskler ve Beklenen Sonuçlar
Alım/Tedarik Yöntemi	İlan edilen, şartnameleri açık, rekabete dayalı ihale usulü.	İhalesiz, ilansız, doğrudan temin veya protokole dayalı alım.	Piyasada rekabetin oluşmaması, tekliflerin karşılaştırılmaması, maliyetlerin şişirilmesi.
Hizmet ve Mal Sağlayıcı	Yeterlilik ve kalite belgelerine sahip, ihaleyi kazanan herhangi bir tüzel kişilik.	Doğrudan Kızılay'ın kendi şirketleri (Örn: Kızılay Çadır A.Ş., Kızılay Lojistik vb.).	Kamunun parasının Kızılay holding şirketlerine aktarılması, kurum içi tekel oluşumu.
Şeffaflık ve Denetim	Kamu İhale Kurumu (KİK) denetimi, Sayıştay denetimi, şikayet ve itiraz yolları.	"Şeffaflık ve rekabet ilkeleri çerçevesinde Bakanlık ile yapılacak protokol" şeklinde bağlayıcılığı olmayan soyut bir tanım.	Yargısal ve idari denetimin tamamen devre dışı kalması, usulsüzlüklerin "protokol" kılıfıyla yasal hale gelmesi.
Ürün Kapsamı	İdare tarafından önceden belirlenmiş, bütçelenmiş spesifik mal ve hizmetler.	Ucu açık bırakılmış "stratejik ürün" tanımı (barınma, ilk yardım, lojistik).	Halka depremde parayla satılan çadırın bile ⁴ devletin ihaleye çıkmadan Kızılay'dan alacağı kârlı bir metaya dönüşmesi.

2. 6 Şubat Depremleri: Ticari Refleksler ve Çadır Satışı Skandalı

6 ŞUBAT DEPREMLERİNİN SONUÇLARI
Hayatını Kaybeden Yurttaş Sayısı: 53 bin 725
Yaralanan Yurttaş Sayısı: 107 bin 213
Doğrudan Etkilenen Nüfus: 14 milyon+
Yıkılan Bina Sayısı: 35 bin 355
Ağır Hasarlı Bina Sayısı: 179 bin 786
Toplam Ekonomik Kayıp (Milyar Dolar): 148.8

6 Şubat 2023 depremleri, Türkiye'nin modern tarihinde yaşadığı en yıkıcı felaketlerden biri olarak kayıtlara geçerken, Kızılay'ın bu süreçteki tutumu kurumun varoluşsal çöküşünün en somut kanıtı olmuştur. 50 bini aşkın yurttaşımızın hayatını kaybettiği, milyonlarca insanın dondurucu soğukta barıksız kaldığı bu felakette, Kızılay'ın asli görevi depolarındaki tüm imkanları bedelsiz ve derhal halkın hizmetine sunmaktır. Ancak holdingleşme refleksleri insanîyetin önüne geçmiş; Kızılay, elindeki çadırları afet bölgesine sevk etmek yerine bekletmiş ve barınma krizinin en yakıcı olduğu ilk günlerde Ahab Derneği'ne parayla satmıştır. Bu ticari hamle, Kızılay'ın bir yardım kuruluşu olmaktan çıkıp, afet anında bile bilançosunu düşünen acımasız bir ticarethaneye dönüştüğünü tarihe kazımıştır.

Skandalın kamuoyunda infial yaratmasının ardından başlayan süreç, bu ticari zihniyetin resmi raporlarla belgelenmesini sağlamıştır. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine, İçişleri Bakanlığı denetçileri tarafından 18 Eylül 2024 tarihinde savcılığa 43 sayfalık kapsamlı bir rapor sunulmuştur. Bu rapor doğrultusunda görevlendirilen mali müşavir bilirkişi, aylar süren detaylı incelemesinin ardından 1 Aralık 2025 tarihinde 28 sayfalık değerlendirme raporunu savcılığa teslim etmiştir. Devletin resmi kayıtlarına giren bu raporlar, ortadaki fiyaskonun basit bir lojistik hata veya inisiyatif eksikliği olmadığını açıkça ortaya koymuştur.

Bilirkişi raporunda yer alan tespitler, muhalefet şerhimizin en güçlü dayanaklarından birini oluşturmaktadır. Raporda, Ahab Derneği'ne yapılan çadır satışı işleminde; satışa konu çadırların Kızılay Çadır A.Ş. stokunda yer aldığı, bedelin banka aracılığıyla ödendiği, işlem taraflarının tamamen ticari nitelikte bir satış sözleşmesi çerçevesinde hareket ettiği hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde teyit edilmiştir. Şikayet dilekçelerinde vurgulanan; bu satışın Kızılay tüzüğü ve kamu yararı ilkeleriyle bağdaşmadığı, afet döneminde derhal ve ücretsiz

yardım yükümlülüğüne ağır bir aykırılık oluşturduğu yönündeki iddiaların doğruluğu resmi bilirkişi eliyle onaylanmıştır.

Hukukçuların ve uzmanların değerlendirmelerine göre; bilirkişi ve bakanlık raporlarıyla sabit olan bu organize eylem, Türk Ceza Kanunu kapsamında çok ağır yaptırımlar gerektirmektedir. Soruşturmanın davaya dönüşmesi halinde, aralarında dönemin Kızılay üst düzey yöneticilerinin de bulunduğu faillerin, "görevi kötüye kullanma ve ihmal suretiyle ölüme sebebiyet verme" suçlamalarıyla 27 yıla kadar hapis cezası istemiyle yargılanmaları gerektiği kamuoyunda ve hukuk çevrelerinde açıkça ifade edilmiştir. Depremzedenin barınma hakkını gasp ederek onları ölüme ve hastalığa terk eden bu zihniyetin bağımsız yargı önünde hesap vermesi, toplumsal vicdanın en temel beklentisi haline gelmiştir.

Ancak Türkiye'deki yargı sisteminin siyasi iktidar güdümündeki kurumlar için nasıl bir cezasızlık kalkanı ürettiği bu dosyada bir kez daha görülmüştür. Aralarında dönemin Kızılay Başkanı Kerem Kınık ve halefi Fatma Meriç Yılmaz'ın da bulunduğu 19 yönetici hakkında yürütülen soruşturma, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 29 Aralık 2025 tarihinde hukuk tarihine kara bir leke olarak geçecek bir kararla kapatılmıştır. Savcılık, şüpheli sıfatı taşıyan bu 19 kişinin tek birinin dahi ifadesini almaya gerek duymadan kovuşturmaya yer olmadığına hükmederek dosyayı sümen altı etmiştir.

Dosyanın kapatılma gerekçesi ise adalet kavramıyla tamamen alay eden bir içeriğe sahiptir. Savcılık kararında, ihbara konu olayda herhangi bir kamu zararının tespit edilmediği gibi atılı suçun unsurlarının da oluşmadığı iddia edilmiştir. Yüz binlerce insanın en savunmasız anlarında dondurucu soğukta çadırsız bırakılması, devletin ve milletin emaneti olan çadırların ticari bir meta gibi satılması yargı makamlarınca kamu zararı olarak görülmemiştir. Üstelik savcılık, bu skandal kararın suç duyurusunda bulunan barolara, demokratik kitle örgütlerine ve siyasi partilere tebliğ edilmemesine hükmederek hukuki itiraz yollarını baştan tıkamış ve kapalı kapılar ardında kusursuz bir aklama operasyonu yürütmüştür.

Kızılay yöneticilerine sağlanan bu mutlak dokunulmazlık ve cezasızlık zırhının karşısında, bu yozlaşmaya itiraz eden yurttaşların maruz kaldığı muamele, adaletsizliğin boyutunu daha da derinleştirmektedir. Depremde çadır satılmasını protesto ettikleri için haklarında dava açılan ve 3 yıla kadar hapisleri istenen 87 yurttaş, aylarca adliye koridorlarında sürdürülmüştür. Duruşmalarda, yargılandıkları davadan gurur duyduklarını, asıl Kerem Kınık ve Kızılay yöneticilerinin "utanması" gerektiğini söyleyerek tarihi savunmalar yapan yurttaşlar beraat etmiş olsa da protestocuların sanık sandalyesine oturtulup asıl faillerin ifadeye dahi çağrılmaması sistemin çürümüşlüğünü özetlemektedir.

Tüm bu süreç, Kızılay'ın nasıl bir dokunulmazlık ve hesap vermezlik rejimiyle yönetildiğini ispatlamaktadır. 6 Şubat'taki bu çadır tüccarlığı resmi raporlarla belgelenmişken ve failler yargıdan kaçırılmışken, bugün Meclis'e getirilen yeni kanun teklifi, bu bozuk düzeni yasal bir çerçeveye oturtma projesidir. Halka çadır satan şirketlere yeni teklifle ihale muafiyeti getirilmesi ve Kızılay'ın bu rant operasyonlarının yasal korumaya alınması kabul edilemez.

Muhalefet şerhimizin bu bölümü, Kızılay'ı ticarethaneye çevirenlerin sadece ahlaken değil, hukuken de nasıl korunduğunu tarihin kayıtlarına geçirmektedir.

3. Ayrımcılık ve Kadın Karşıtlığı: Kayseri İl Başkanı Vakası

Kızılay'ın yaşadığı çürüme sadece mali tablolarla, yolsuzluklarla veya ticari iştiraklerle sınırlı değildir. Kurumun idari yapısı, sivil toplum etiğinden uzak, liyakatsiz ve Kızılay'ın evrensel ilkeleriyle (insanlık, tarafsızlık, ayırım gözetmeme) taban tabana zıt profillerle doldurulmuştur. Bunun en güncel ve vahim örneği, Kızılay Kayseri İl Başkanı Cafer Beydilli şahsında vücut bulan ayrımcı zihniyettir.

Söz konusu Kızılay İl Başkanı, sosyal medya platformlarında yayınladığı ve kamuoyunda büyük infial yaratan paylaşımlarında kadınları alenen hedef almış, kadınların çalışma hayatında yer almasını ve kamusal alandaki varlığını "toplumsal yozlaşma" olarak nitelendirmiştir. Paylaşımlarında; "Evde kalsın kızlar ne olur Reis", "Çocuk istemiyor, erkekleştiler", "Her kuruma bayan serpiştirdiler", "Aile kurumu kökten yok oldu" gibi son derece cinsiyetçi, kadın düşmanı ve ayrımcı ifadeler kullanmıştır. Daha da vahimi, anayasal demokratik ve laik hukuk düzenini hedef alarak "Kanunlar şeriat olsun be Reis" çağrısında bulunmuştur.

Bu olay üzerine, DEM Parti olarak tarafımızca TCK Madde 122 (Nefret ve Ayrımcılık), Madde 216 (Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama), Madde 214 (Suç İşlemeye Tahrik) ve Madde 217 kapsamında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulmuştur.

Bu skandalın muhalefet şerhimiz ve yasa teklifi açısından stratejik önemi büyüktür: İnsani yardım, tarafsızlık ve "hiçbir ayırım gözetmeme" temelinde faaliyet yürütmekle mükellef olan, din, dil, ırk ve cinsiyet ayırımı yapmadan tüm topluma şefkat göstermesi gereken Kızılay; ne yazık ki kadınları aşağılayan, toplumun yarısını kamusal alandan silmek isteyen ve şeriat çağrısı yapan liyakatsiz fanatiklerin eline terk edilmiştir. Kızılay, bu zihniyetin elinde partizan ve tehlikeli bir yapıya dönüşmüştür.

4. Kanun Teklifinin Geneline İlişkin Temel İtirazlar

Kanun Teklifi'nin bütünü incelendiğinde bu düzenlemenin anayasal haklar, sivil toplumun özerkliği, kamu maliyesinin şeffaflığı ve kişisel verilerin korunması gibi en temel hukuk devleti ilkelerine aykırı niteliği taşıdığı görülmektedir. Teklifte getirilen imtiyaz ve muafiyetler, sivil bir yardım örgütünü, devlet bütçesinden beslenen ama devlet denetiminin dışında kalan, piyasada haksız rekabet gücüne sahip devasa bir yasal tekele dönüştürmektedir. Aşağıda, teklifin geneline ve getirdiği düzenlemelere yönelik anayasal, idari ve sosyolojik temel itirazlarımız başlıklar altında detaylandırılmıştır.

Kanun teklifi madde 3/2: Bu fıkrada yer alan, uluslararası sözleşmeler doğrultusunda Kızılay'a verilmiş münhasır hak ve yükümlülükleri amaç edinen başkaca bir tüzel kişiliğin kurulmasının yasaklanması hükmü, sivil toplumun özgür ve çoğulcu yapısına vurulmuş ölümcül bir darbedir. Bu düzenleme, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 33. maddesinde güvence altına alınan "herkesin önceden izin almaksızın dernek kurma hakkı" ilkesini açıkça çiğnemektedir. Devlet, Kızılay ile aynı alanda (afet müdahalesi, ilk yardım, barınma, arama-kurtarma) faaliyet göstermek isteyen AKUT, AHBAP, GEA veya İHH gibi bağımsız sivil örgütlenmelerin kurulmasını ve gelişmesini bu yasayla engelleme yetkisine kavuşmaktadır.

Bu düzenleme, sivil toplum alanını tamamen çoraklaştırmayı hedefleyen antidemokratik bir "tekelleşme" adımıdır. Deprem ve afet dönemlerinde yerel derneklerin, dayanışma ağlarının ve uluslararası bağımsız örgütlerin halka doğrudan ulaşması bu maddeyle yasal olarak engellenmektedir. İnsani yardım hakkı ve toplumsal dayanışma, tek bir merkezin tekeline verilerek bürokratikleştirilemez.

Kanun teklifi madde (3/5): Bu maddede “ *Kızılay'ın savaş esirleri ve sivillerin tutulduğu yerleri ziyaret etme, aile haberleşmesini sağlama, kayıpları araştırma ve insani yardım ulaştırma faaliyetlerini yerine getireceği ve esir değişimleri ile aile birleşimlerinde aracı olarak görev yapacağı*” hükmü düzenlenmiştir.

Yürürlükteki mevcut Kızılay Tüzüğü'nde veya Türkiye'nin iç hukukundaki herhangi bir kanunda, Kızılay'a doğrudan "savaş esirlerini ziyaret etme, esir değişimine aracılık etme veya aile birleşimi sağlama" gibi net ve spesifik bir iç hukuk görevi tanımlanmamıştır. Kızılay tüzüğünde bu durum daha genel ifadelerle; afetlerde, olağanüstü durumlarda ve savaşta "insani yardım ulaştırmak", "silahlı kuvvetlerin sihi hizmetlerine yardımcı olmak" şeklinde yer alıyordu.

Kızılay'ın, esir tutulan yerleri ya da sivil mağdurları objektif bir şekilde denetlemesi mümkün değildir. Kurum, hak ihlallerini raporlamak yerine, devletin resmi tezlerini uluslararası alanda meşrulaştıran bir aygıt dönüşme riski taşır. İlk kez Türkiye Cumhuriyeti'nin kendi iç hukukunda (münhasır Kızılay Kanunu'nda) bu hassas diplomatik ve hukuki görevler doğrudan Kızılay'ın resmi ve yasal ödevi olarak yazılmaktadır.

Kanun teklifi madde 3/7: Bu madde ile olağan veya olağanüstü hallerde uluslararası Kızıllaç/Kızılay ağından Türkiye'ye gelecek tüm ayni ve nakdi yardımları almaya ve kullanmaya tek yetkili kuruluş Kızılay yapılmaktadır. AFAD ve Dernekler Kanunu'ndaki o genel denetim çizgisi esnetilerek, küresel Kızıllaç/Kızılay ağından gelen tüm paranın ve malın Türkiye'deki tek muhatabı ve tek yetkilisi doğrudan Kızılay yapılmaktadır.

Kanun teklifi madde 4 ve Anayasaya aykırılık: Kanun teklifinin 4. maddesi, kuruma tanınan kamu ihale muafiyetleri, kamu mallarının bedelsiz devri ve vatandaşlara ait kişisel verilerin aktarımı hususlarında anayasal sınırları aşan düzenlemeler içermektedir. Afet ve acil durumlara müdahale kapasitesinin artırılması meşru bir kamu yararı amacı taşısa da bu amaca ulaşmak için seçilen hukuki yöntemlerin ve idareye tanınan yetkilerin Anayasa'nın 2. maddesindeki

hukuk devleti, 7. maddesindeki yasama yetkisinin devredilmezliği, 10. maddesindeki eşitlik ve 20. maddesindeki özel hayatın gizliliği ilkelerine mutlak surette uygun olması zorunludur.

Maddenin birinci fıkrası ile sadece kamu yararına çalışan bir dernek olan Türk Kızılay'ın asli tüzel kişiliği değil, Türk Ticaret Kanunu'na tabi olarak faaliyet gösteren, kâr amacı güden "iktisadi işletmeleri, iştirakleri veya şirketleri" tarafından üretilen ürün ve hizmetler de 4734 sayılı Kamu İhale Kanunundan tamamen istisna tutulmaktadır. Kamu kaynaklarının kullanımında ticari şirketlere hiçbir rekabet koşuluna uyulmaksızın doğrudan devlet ihalesi alma garantisi verilmesi, serbest piyasada aynı işi yapan diğer aktörler karşısında haksız ve orantısız bir tekel yaratmakta olup, bu durum Anayasa'nın 10. maddesindeki kanun önünde eşitlik ilkesini temelinden zedelemektedir.

Yine aynı fıkrafta, Kamu İhale Kanunu kapsamı dışına çıkarılan milyarlarca liralık bu devasa stratejik alımların usul ve esaslarının kanunla düzenlenmeyerek yalnızca "ilgili bakanlık ile Türk Kızılay arasında yürütülecek koordinasyon ve protokoller çerçevesinde" yapılacağı belirtilmiştir. Kamu idarelerinin mal edinme usullerine getirilen istisnaların sınırlarının kanunla çizilmeyip muğlak idari protokollere terk edilmesi, hukuki belirlilik ilkesine aykırıdır. Yasama organının, sınırları ve denetim mekanizması belirsiz bu sınırsız takdir yetkisini idareye bırakması Anayasa'nın 7. maddesinde güvence altına alınan yasama yetkisinin devredilmezliği kuralının açık bir ihlalidir.

Maddenin ikinci fıkrasında yer alan kamu kurum ve kuruluşlarındaki taşınır malların "uygun görülenlerinin" Türk Kızılay'a bedelsiz devredilebilmesine imkân tanıyan düzenleme de hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Kamu mallarının idaresi ve elden çıkarılmasında idari tasarrufların keyfiliğe yol açmayacak objektif ölçütlere bağlanması anayasal bir zorunluluktur. İdarecilere "uygun görme" gibi ucu açık ve son derece geniş bir takdir marjı tanıyan, devredilecek malların kullanım amacını somut ve denetlenebilir kısıtlamalara tabi tutmayan bu fıkra, kamu maliyesinde şeffaflık ve hesap verilebilirlik ilkelerini ihlal etme potansiyeli taşımaktadır.

Maddenin üçüncü fıkrası ise Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına doğrudan ve ölçüsüz bir müdahale niteliğindedir. Düzenleme, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bulunan ihtiyaç sahiplerine ait sosyal yardım verilerinin, yasal sınırları çizilmeksizin "yapılacak protokol ile" Türk Kızılay'a verilmesini öngörmektedir. Anayasa'nın 20. maddesi uyarınca kişisel veriler ancak kanunda öngörülen hallerde işlenebilir ve bu paylaşımın sınırlarının, verilerin saklanma sürelerinin, veri güvenliğinin ve imha usullerinin idari işlemlere bırakılmadan kanun düzeyinde açıkça düzenlenmesi emredici bir anayasa kuralıdır.

Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi, bu sınırlamaların yalnızca "kanunla" yapılabileceğini emreder. Vatandaşların en hassas verilerinden olan ekonomik ve sosyal yardım bilgilerinin aktarım usullerinin idareler arası şeffaf olmayan protokollere havale edilmesi, hukukun üstünlüğü ve kanunilik ilkelerine aykırıdır. İzah edilen tüm bu nedenlerle, kanun teklifinin 4. maddesi idareye çizdiği ucu açık yetki alanları, ticari iştiraklere tanıdığı anayasaya aykırı imtiyazlar ve veri mahremiyetine

yönelik ihlalleri sebebiyle hem şekil hem de içerik bakımından Anayasa'ya açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

Kanun Teklifi madde 4/1: Bu madde ile Kızılay'ın afet lojistiği, geçici barınma ve ilk yardım ürünlerinin alımında Kamu İhale Kanunu'ndan muaf tutulması, kamu kaynaklarının şeffaf, rekabetçi ve denetlenebilir kullanım ilkelerini tamamen ortadan kaldırmaktadır. Kamu kurumlarının (örneğin AFAD veya valilikler) ihale süreçlerini tamamen baypas ederek doğrudan Kızılay Yatırım Holding iştiraklerinden milyarlık doğrudan alımlar yapmasının önu açılmaktadır. 6 Şubat depremlerinde stoklarındaki çadırları halka ücretsiz dağıtmak yerine ticari sözleşmeyle satan bir yapının, bu yasayla devletin daimi ve denetimsiz tedarikçisi haline getirilmesi bir afet hazırlığı değildir. Bu düzenleme, toplanan vergilerin ve kamu kaynaklarının ihalesiz, rekabetsiz ve kontrolsüz bir biçimde holdingleşmiş bu yapıya aktarılmasının yasal kılıfıdır.

Mevcut hukuki durumda Kızılay'ın şirketleri (çadır, lojistik, maden suyu vb.) kamudan ihale alırken veya kamuya mal satarken genel ihale ve piyasa mevzuatına tabidir. Kamu İhale Kanunu'nun 3. maddesinde kamu kurumlarının hangi kurumlardan "ihalesiz/doğrudan" alım yapabileceği (istisnalar) tek tek sayılmıştır. Mevcut kanunda Kızılay'ın ticari şirketleri bu muafiyet listesinde yer almamaktadır. Kamusal bir merci (örneğin AFAD veya bir belediye) Kızılay'ın şirketlerinden çadır, konteyner veya lojistik hizmeti alacağı zaman, Kızılay'ın şirketi de tıpkı diğer özel firmalar gibi ihaleyle yarışmak zorundadır. İhalesiz direkt alım yapılması mevcut mevzuata göre "ihaleye fesat karıştırma" veya "mevzuata aykırılık" teşkil eder.

Kanun Teklifi Madde 4/3: Bu madde ile Kızılay'ın, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından işletilen ve devletin en hassas sosyal yardım veri tabanı olan BSYBS sistemine doğrudan ve anlık erişim hakkı kazanması, kişisel verilerin korunması hakkının (Anayasa Madde 20 ve KVKK) en vahim ihlallerinden biridir. Milyonlarca dezavantajlı, muhtaç ve dar gelirli yurttaşımızın gelir durumu, aile yapısı, mülk kayıtları, sağlık bilgileri ve devletten aldığı yardımların dökümü, sivil denetimden uzak, holdingleşmiş ve partizan bir derneğin önüne serilmektedir. "Mükerrer yardım önleme" teknik mazereti arkasına sığınan bu sistem, sivil ve bağımsız bir yapı tarafından yönetilemeyecek kadar yüksek bir istihbari veri gücünü kuruma sunmaktadır.

Devletin yoksulluk ve aile envanterinin Kızılay kadrolarına açılmasının yaratacağı tahribat, Kızılay Kayseri İl Başkanı Cafer Beydilli şahsında somutlaşan liyakat ve zihniyet kriziyle doğrudan ilişkilidir. Kendi ülkesinin kadınlarının çalışma hayatına katılımını "toplumsal çöküş" olarak niteleyen, cinsiyetçi söylemler üreten ve laik anayasal düzeni reddederek şeriat çağrısı yapan liyakatsiz yöneticilerin eline, milyonlarca yoksul kadının ve ailenin mahrem yaşam verilerini teslim etmek büyük bir güvenlik tehdididir. Toplumunu inanç, cinsiyet ve siyasi görüş temelinde tasnif eden bu partizan kadroların, devletin resmi sosyal yardım veri tabanına (BSYBS) erişimi; seçim dönemlerinde hangi kapıların çalınacağını, kimlere yardım adı altında rüşvet verilerek siyasi baskı uygulanacağını belirleyen kitlesel bir fişleme ve siyasi haritalandırma mekanizmasına dönüşecektir.

Milyonlarca yoksul yurttaşın gelir durumu, aile yapısı, sağlık bilgileri ve devletten aldığı yardımların dökümü gibi son derece hassas verilerin, şeffaf denetlenmeyen ve şirket gibi yönetilen bir yapıya bütünüyle açılması açık bir veri güvenliği ihlalidir. Bu durum, yoksul halkın ekonomik durumunun kurumsal düzeyde fişlenmesinin önünü açar.

Kızılay'ın yerel şubeleri büyük oranda iktidar partisinin yerel kadroları ve yandaş isimlerden oluşmaktadır. İktidar güdümlü bu yapının, devletin resmi sosyal yardım veri tabanına (BSYBS) bu denli erişmesi; "kimin hangi partiye oy verdiği, hangi mahallede kimlerin yaşadığına ve kimlerin yardıma muhtaç olduğuna" dair devasa bir veri gücünü doğrudan bir siyasi odağın hizmetine sunmaktır. Bu veri tabanı, seçim dönemlerinde hangi kapıların çalınacağını, kimlere yardım adı altında seçim rüşveti verileceğini belirleyen partizan bir "siyasi haritalandırma" aracına dönüştürülebilir.

Halihazırda Halkın oylarıyla seçilmiş olan DEM Partili veya diğer muhalif belediyelerin devletin bu merkezi sosyal yardım sistemlerine (BSYBS) erişimi kısıtlanırken veya tamamen engellenirken; atamayla gelen ve holdingleşen Kızılay bürokrasisine bu sistemin anahtarının teslim edilmesi kurumsal bir çifte standarttır. Amaç, yerelde yoksullukla mücadele tekeli yaratmak, halkın kendi seçtiği yerel yönetimleri baypas ederek yardımları tek bir merkezden bağımlılık ilişkisi yaratacak şekilde dağıtmaktır.

Kanun Teklifi Madde 4/4: Bu madde ile iktisadi muafiyetler genişletilmektedir. Kızılay, "cezaevi yapı harcı"ndan tamamen muaf tutuluyor. Amacına uygun ithal ettiği malzemelerde net gümrük vergisi muafiyeti yasayla güvenceye alınıyor.

İnsani yardım, dayanışma, barış ve tarafsızlık iddiasında olan bir kurumun özel kanunundaki bir maddenin, "cezaevi inşaatlarını fonlayan bir harçtan muafiyet" üzerine kurulması sembolik ve yapısal olarak sorunludur. Kızılay'ın bütçesini rahatlatmak adına cezaevi ekonomisiyle ilişkili mevzuatların esnetilmesi ve kuruma "yargı süreçlerinde denetimsiz/maliyetsiz koruma kalkanı" sağlanması şeffaf ve demokratik hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmamaktadır. Kurumun muafiyetleri cezaevi harçları üzerinden değil, tamamen toplumsal fayda üreten doğrudan kamusal alanlar üzerinden tasarlanmalıdır.

Kanun Teklifi Madde 4/5: Mu maddede düzenlenen, kamu ve üniversite hastanelerine temin edilen kan bileşenlerinin bedellerinin Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından doğrudan ilgili hastanenin alacaklarından mahsup edilerek Kızılay'a aktarılması mekanizması, kamu sağlık sisteminin finansal sürdürülebilirliğini baltalamaktadır. Zaten devasa borç ve bütçe krizleriyle boğuşan, tıbbi sarf malzemesi dahi almakta zorlanan Çapa Tıp Fakültesi gibi üniversite hastanelerinin SGK ödeneklerine, Kızılay'ın ticari alacakları uğruna kaynaktan el konulacaktır. Halkın gönüllü bağışladığı kan, Kızılay holdingi için devlet garantili bir tahsilat aparatı haline getirilmektedir. Hastanelerin sırtından yapılan bu kesintiler, doğrudan halkın aldığı sağlık hizmetinin kalitesini düşürecek ve hastane ekonomilerini çökertecektir.

Mevcut uygulamada, Kızılay, topladığı kanları test edip hazırladıktan sonra devlet ve üniversite hastanelerine teslim ediyordu. Hastaneler bu kanların lojistik ve laboratuvar maliyetlerini (SUT

- Sağlık Uygulama Tebliği fiyatları üzerinden) Kızılay'a ödemekle yükümlüydü. Ancak kamu ve üniversite hastaneleri ciddi borç ve bütçe darboğazı içinde olduğu için Kızılay'a olan kan borçlarını aylarca, bazen yıllarca ödeyemiyor veya çok geç ödüyordu. Bu düzenlemeden sonra, hastanenin Kızılay'a kan borcu varsa, SGK devreye girecek. SGK, o hastaneye (örneğin bir çapa tıp fakültesine veya devlet hastanesine) normalde göndereceği ödenekten Kızılay'ın payını otomatik olarak kesecek (mahsup edecek) ve doğrudan Kızılay'ın banka hesabına yatıracak. Zaten borç sarmalında olan kamu ve üniversite hastanelerinin SGK'dan gelecek hayati ödeneklerine Kızılay lehine doğrudan el konulacaktır. Bu durum, hastanelerin tıbbi malzeme almasını zorlaştıracak ve halkın aldığı sağlık hizmetini aksatacaktır.

Halkın gönüllü bağışladığı kan, Kızılay için adeta devlet garantili bir "ticari fatura tahsilat" mekanizmasına dönüştürülmektedir. Kızılay'ın finansal açıkları hastanelerin bütçesi kısılarak değil, doğrudan genel bütçeden karşılanmalıdır.

Piyasadaki hiçbir ilaç veya tıbbi malzeme üreticisine verilmeyen "kaynaktan otomatik tahsilat" imtiyazı, şeffaf yönetilmeyen Kızılay holding yapısına sunularak bütçe adaleti çiğnenecektir.

Sağlık hizmetleri ve kan tedariki, hiçbir kâr amacı güdülmeyen sunulması gereken temel bir kamusal haktır. Kızılay'ın finansal açıkları, kamu hastanelerinin sırtından değil; şeffaf, denetlenebilir ve doğrudan merkezi bütçe ödenekleriyle çözümlenmelidir.

Kanun Teklifi madde 4/6: Bu madde uyarınca Kızılay tarafından ithal edilecek her türlü tıbbi cihaz, test kiti ve bilimsel malzemenin gümrük vergisinden muaf tutulması, holding iştirakleri üzerinden ticari faaliyet yürüten bir kurum söz konusu olduğunda haksız rekabet unsuru taşımaktadır. Yasanın 4/1 maddesi ile Kızılay'ın şirketleri ve iştirakleri de yasal koruma kapsamına alındığından, bu muafiyet Kızılay holdinginin yurt dışından gümrük vergisi ve ek mali yükümlülükler ödemediği ucuz hammadde ve malzeme ithal etmesinin önünü açacaktır. Aynı malzemeleri üretmek veya ithal etmek için her türlü vergiyi ödeyen yerli tıbbi cihaz üreticileri ve laboratuvar firmaları karşısında Kızılay holdingine haksız bir tekel gücü verilecektir.

Kızılay'ın son yıllardaki şeffaflıktan uzak kamuoyu imajı (çadır satışı, lüks harcamalar iddiası) göz önüne alındığında; gümrük denetimlerinin gevşetilmesi, "insani yardım malzemesi" adı altında ticari amaçlı ürünlerin ya da kalitesiz malzemelerin ülkeye sokulması riskini doğurur. Hangi malın "insani yardım" hangi malın "ticari üretim" için ithal edildiğinin ayrımı bu muafiyetle flulaşacaktır.

Kanun Teklifi madde 5: Bu maddede Kızılay'ın ilkeleri, kuruluş amacı, teşkilat yapısı, üyelik hakları, şubelerin açılması ve organlarının sorumluluklarına dair tüm esasları belirleyecek olan Tüzüğün doğrudan Cumhurbaşkanınca onaylanması hükme bağlanmaktadır. Bu düzenleme, sivil toplum kuruluşu olmanın temel şartı olan "içsel demokratik özerklik" ilkesini yok etmektedir. Mevcut durumda Genel Kurul delegelerinin sivil iradesiyle tartışılarak yazılan ve değiştirilen tüzük hakkı, sivil tabandan alınarak doğrudan yürütmenin başının onayına tabi tek taraflı bir idari metne bırakılmaktadır. Aşağıdan yukarıya işleyen sivil demokratik iradenin bu

şekilde tasfiye edilmesi, Kızılay'ı özerk bir dernek olmaktan çıkarıp, kayyım zihniyetiyle yönetilen bir devlet dairesine dönüştürmektedir.

Kanun Teklifi Madde 7/1: Burada düzenlenen, afet ve savaş bölgelerinde bilfiil sahada görev yapan Kızılay personeline nakdi tazminat ödenmesi hükmü, sahadaki gerçek emekçiler ile Kızılay'ın resmi kadroları arasında derin bir iş bölümü ve emek adaletsizliği yaratmaktadır. Kızılay'ın sahadaki enkaz kaldırma, çadır kurulumu ve sıcak yemek dağıtımı gibi en ağır ve riskli işleri sivil gönüllüler, güvencesiz taşeron işçiler ve geçici personeller tarafından yürütülmektedir. Bu kanun maddesi ise hak ve güvenceleri yalnızca Kızılay'ın kadrolu resmi "personeline" tanımaktadır. Sahada enkazın altında aynı riski alan güvencesiz emekçi bu korumadan mahrum bırakılırken, torpille atanan resmi bürokratik kadrolara afet tazminatı adı altında ek gelir sağlanmasının önü açılmaktadır.

Teklifeye göre Kızılay'a "savaş esirlerini ve sivillerin tutulduğu yerleri ziyaret etme, esir değişimleri ile aile birleşimlerinde aracı olarak görev yapma" (Madde 3/4) gibi son derece hassas ve küresel diplomatik görevler tanımlanmaktadır. Daha kendi ülkesindeki bir deprem felaketinde temel barınma lojistiğini yönetemeyen, depolarındaki çadırları satan bir kurumun, uluslararası alanda esir takası müzakeresi yürütmesi kurumsal kapasitesiyle bağdaşmayan trajikomik bir hayalperestliktir. Bu tür diplomatik görevler mutlak bir "bağımsızlık" ve "tarafsızlık" gerektirir. Tüzüğü bile doğrudan Cumhurbaşkanınca onaylanan, tamamen yürütmenin siyasi uzantısı haline gelmiş bir yapının uluslararası çatışma bölgelerinde bağımsız bir hakem olarak kabul görmesi imkansızdır.

Kızılay'ın en büyük yapısal sorunu, bilinçli olarak sürdürülen bu "melez statü" paradoksudur. Kızılay vergi muafiyeti, mülk devri, gümrük ayrıcalıkları ve ihale muafiyetlerine sıra gelince "devlet organı" gibi donatılmakta; ancak yolsuzluklar, gayrimenkul peşkeşleri, çadır satışları ve liyakatsiz kadrolaşma nedeniyle hesap sorulmak istendiğinde ise "özel hukuk hükümlerine tabi bağımsız bir dernek" zırhının arkasına saklanarak her türlü kamusal denetimden kaçmaktadır. Bu kanun teklifi, bu ikiye bölünmüş hukuki statüyü kalıcı hale getirerek, kamusal kaynakları dilediği gibi yağmalayan ama Sayıştay, TBMM ve bağımsız yargı denetiminin bütünüyle dışında kalan bir cezasızlık adası yaratmaktadır.

SONUÇ

Kızılay, 150 yılı aşkın tarihiyle bu toprakların en büyük sivil dayanışma, sivil toplum ve insani yardım kurumudur. Ancak bu büyük tarihsel miras, son on yılda bilinçli bir holdingleşme, ticarileşme ve partizan kadrolaşma politikasıyla tamamen çürütülmüştür. 6 Şubat depremlerinde halkın dondurucu soğukta enkaz başında çadır beklediği en kritik günlerde çadır satılması, bu çürümüşlüğü en acı, en vahim ve en unutulmaz vesikasıdır. Toplumun Kızılay'a olan güveni sıfırlanmış, kan bağışları durma noktasına gelmiş ve kurumun sivil toplum niteliği tamamen yok edilmiştir. Halkın gözünde Kızılay artık bir şefkat yuvası değil, liyakatsiz yöneticilerin huzur hakkı aldığı, milyarlık mülklerini ucuza iştiraklerine peşkeş çeken bir ticarethanedir.

TBMM Başkanlığına sunulan bu 9 maddelik "Türk Kızılay Kanunu Teklifi", bu büyük kurumsal çöküşü durdurmak veya kurumu asli felsefesine döndürmek amacıyla hazırlanmamıştır. Tam aksine, bu teklif, Kızılay'ın içinde bulunduğu holdingleşme garabetini yasal bir zırha büründürmek, onu Kamu İhale Kanunu denetiminden kaçırmak, devletin en gizli sosyal yardım veri tabanlarını bu partizan yapıya teslim etmek ve kamu hastanelerinin bütçelerini Kızılay şirketlerine kaynak olarak aktarmak için tasarlanmıştır. Bu yasa, Kızılay'ın günahlarını temize çekme ve onu devlet eliyle koruma altına alınmış bir rant tekel haline getirme operasyonudur.

Yasa teklifinin yasallaşması halinde ortaya çıkacak stratejik tehlikeler sadece kamu maliyesiyle sınırlı kalmayacaktır. Kişisel verilerin korunması hakkının anayasal ihlali, milyonlarca yoksul vatandaşın iktidar güdümlü Kızılay kadroları tarafından siyasi amaçlarla fişlenmesine yol açacaktır. Kayseri İl Başkanı örneğinde görüldüğü üzere, kadınları aşağılayan ve anayasal düzeni reddeden zihniyetin yönettiği bu kurum, devletin en mahrem veri tabanlarına erişerek toplumsal barışı ve güvenliği tehdit edecektir. Aynı zamanda, KİK muafiyeti ile yaratılacak kapalı devre ihale sistemi, piyasadaki haksız rekabeti derinleştirecek, toplanan vergilerin denetimsizce holding iştiraklerine aktarılmasına neden olacaktır.

Kızılay'ın kurtuluşu ve yeniden halkın güvenini kazanması, ona yeni imtiyazlar, ihale muafiyetleri ve yasal tekeller bahşeden bu tür torba yasa mantıklı düzenlemelerle mümkün değildir. Kızılay'ın acilen radikal bir yapısal reforma ihtiyacı vardır. Bu reformun ilk adımı, "Kızılay Yatırım Holding" çatısı altındaki tüm anonim şirketlerin derhal tasfiye edilerek, tüm ticari faaliyetlerin sonlandırılmasıdır. Kızılay, tüzüğündeki asli kamu yararına dernek kimliğine geri dönmeli; şeffaf, denetlenebilir ve sivil delegelerin demokratik iradesiyle yönetilen bağımsız bir sivil toplum kuruluşu haline getirilmelidir. 6 Şubat depremlerindeki çadır skandalının asıl failleri bağımsız yargı önünde hesap vermeli ve kurumsal arınma sağlanmalıdır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi, milletin egemenliğinin ve kamu vicdanının temsilcisidir. Kendi halkına çadır satan, bağış mülklerini ucuza şirketlerine devreden, liyakatsizliği ve gericiliği kurumsallaştıran bir yapıya TBMM eliyle muafiyet ve koruma kalkını sağlanması, Meclis'in tarihsel misyonuna ve halkına karşı yapacağı en büyük haksızlık olacaktır. Yasa koyucu, holdingleşen ve çürüten bu yapıyı ödüllendiren değil, onu halk adına denetleyen ve cezalandıran bir irade sergilemekle yükümlüdür. Bu nedenle, Kızılay'ın günahlarını yasayla aklama projesi olan bu kanun teklifi bütünüyle reddedilmelidir.

Tüm bu olgusal, hukuki, anayasal ve ahlaki gerekçeler ışığında, Türk Kızılay Kanunu Teklifi'nin esastan ve usulden tamamen reddedilmesi gerektiğini savunuyoruz. Kızılay'ı bir ticarethaneye, insani yardımı ise bir pazarlama kalemine indirgeyen bu teklife karşı durmak, sadece hukuki bir zorunluluk değil, 6 Şubat depremlerinde enkaz altında çadır bekleyen binlerce yurttaşımıza ve bu toprakların sivil dayanışma mirasına karşı ödenmesi gereken ahlaki bir borçtur. Muhalefet şerhimizin bu temel dayanakları, komisyon tutanaklarında ve Genel Kurul kayıtlarında halkımızın vicdanına emanet edilmiş tarihsel bir vesika olarak yerini alacaktır.

Onur Düşünmez

Hakkâri

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Ali Bozan

Mersin

(Sıra Sayısı: 279)

MUHALEFET ŞERHİ

Türk Kızılay Kanunu Teklifi yürürlük ve yürütme maddeleri dahil olmak üzere 9 madde olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmuş ve komisyonda madde sayısında bir değişiklik yapılmamıştır.

Teklif kod kanun olarak hazırlanmış ve Türkiye Kızılay Derneği hakkında düzenlemeler içermektedir. Teklifin 7'nci maddesinde diğer mevzuatta değiştirilen hükümlere yer verilmiştir.

Bu kapsamda;

- 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun
- 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun

olmak üzere iki ayrı kanunda değişiklik yapılmaktadır. Teklifte yer alan diğer maddeler kod kanun sistematğine uygun şekilde yeni maddelerdir.

USUL ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Teklif, 9 maddeden oluşmakta ve tamamı Türk Kızılay'a yönelik düzenlemeleri içermektedir. Bu düzenlemelerin bir torba kanun teklifinin içinde değil de değil kod kanun halinde getirilmesini olumlu karşılamakla birlikte sürece dair bazı önemli eksiklikleri vurgulamak gerekmektedir.

Teklifin görüşülmesi gereken esas komisyon yapılan değişiklikler itibariyle İçişleri Komisyonudur. Bu itibarla teklifin söz konusu komisyonda görüşülmesi olumludur. Ancak kanun teklifi tali komisyonlara havale edilmiş olmasına rağmen bu komisyonlarda herhangi bir görüşme yapılmamıştır. Teklif, tali olarak Plan ve Bütçe Komisyonu ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu havale edilmiş olmasına karşın, her iki komisyonunda da herhangi bir görüşme gerçekleştirilmemiştir. Oysa teklifin içeriği itibarıyla tali komisyonlarda da değerlendirilmesi gerekirdi. Teklifin tali komisyonlarda görüşme yapılmadan TBMM Genel Kuruluna getirilecek olması yasama usulü açısından ciddi bir eksikliklerdir.

Bu derece önemli bir düzenleme yapılırken konunun doğrudan muhatabı olan sivil toplum kuruluşlarının, diğer yardım kuruluşlarının ve ilgili meslek örgütlerinin komisyon sürecine davet edilmemiş olması da sürece dair önemli bir eksikliklerdir. Geniş kesimleri ilgilendiren düzenlemelerde demokratik katılımın sağlanması sağlıklı bir yasama sürecinin temel gereğidir.

TEKLİFİN GENELİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

Teklif yürütme ve yürürlük maddeleri dahil olmak üzere 9 madde olarak komisyona gelmiş ve madde sayısında bir değişiklik olmamıştır. Komisyon sürecinde 3, 4, 6 ve 7'nci maddeler olmak üzere toplam dört adet önerge kabul edilmiş ve bu maddelerde değişiklikler yapılmıştır.

Türkiye Kızılay Derneği çocukluğumuzdan beri her birimizin ortak kutsalı Türk milletinin dayanışma ruhunun en somut nişanesi ve zor zamanlarda sığınılan en güvenli limandır. Ancak ne yazık ki son dönemlerde Kızılay da dâhil olmak üzere ülkemizin köklü birçok kurum ve kuruluşu ciddi bir yıpranma sürecine maruz bırakılmıştır. Bu yıpranmanın ve toplumsal itibar kaybının ana sebebi kurumların yönetim kademelerinde bir virüs gibi yayılan liyakatsiz yönetim anlayışıdır.

Kanun teklifi her ne kadar Kızılay'ın işleyişini düzenleme iddiası taşısa ve komisyon öncesi süreçte sergilenen istişari yaklaşım olumlu olsa da kurumun asıl ihtiyacı olan köklü zihniyet değişimini ve toplumsal güveni yeniden tesis edecek iradeyi tam anlamıyla yansıtmamaktadır.

Bir hayır kuruluşu olan Kızılay'ın ayakta kalabilmesi, faaliyetlerini sürdürebilmesi ve topluma şifa olabilmesi için sahip olması gereken en temel sermaye "güven"dir. Vatandaşın bağışlarıyla ve fedakarlığıyla yaşayan bir kurumda güven zedelendiği an kurumun varlığı tehlikeye girer. Geçmiş yönetim hataları nedeniyle Kızılay'ın toplumsal güven endeksi adeta yok denecek seviyelere gerilemiştir. Vatandaş nezdinde oluşan "kurumun bir çiftlik gibi yönetildiği" algısı kırılmadan, sadece mevzuat düzenlemeleriyle bu köklü enkazı kaldırmak mümkün değildir.

Kızılay'a doğrudan kamu kaynağı aktarılmıyor olsa dahi vatandaşın yaptığı her bir kuruş bağış ve verdiği her damla kan kamu kaynağı hükmündedir. Çünkü devleti oluşturan millettir ve devlet, milletin kaynaklarının koruyucusudur. Meri mevzuatımızdaki hukuki sınırlar nedeniyle Kızılay'ın doğrudan Sayıştay denetimine tabi tutulamaması büyük bir eksikliktir. Formülü ne olursa olsun Kızılay'ın harcamaları ve kaynak yönetimi mutlak şeffaflığa kavuşturulmalı, kamu vicdanını rahatlatacak bir denetim mekanizması bu kanunla ihdas edilmeliydi.

Kızılay Türk milletinin kendi öz değerlerinden neşet etmiştir. Vatandaşlarımız kan bağışı noktalarına gittiğinde bu toprakların sosyolojisine, millî ve manevî hassasiyetlerine yabancı bir yönetim ve personel profiliyle karşılaşmamalıdır. Vatandaşın kuruma yönelik aidiyet duygusunu zedeleyecek, bağışçyı kapıdan geri döndürecek uygulamalardan ve personelden kaçınılması hayati bir zorunluluktur.

Kurumsal güven, kurumun en tepesinden en alt kademesine kadar liyakat ilkelerinin işletilmesiyle ve kuruma zarar verenlerin hızla cezalandırılmasıyla inşa edilir. Bugün Kızılay bünyesinde, kadınların toplumsal hayatını, emeğini ve ahlakını hedef alan, insan onuruna aykırı

sosyal medya paylaşımları yapan bir şube müdürünün varlığı ve bu kişinin "sehven yapıldı" bahanesinin arkasına sığınarak görevde tutulması kabul edilemez.

Kızılay'ın Genel Başkanı bir kadın iken, çalışan kadına ve kadının toplumsal varlığına hakaret eden bir şube müdürünün hâlâ görevden el çektirilmemiş olması, kurumun "teftiş başlattık" diyerek yumuşatmaya çalıştığını göstermektedir. İyi niyet ya da kötü niyet ayrımı yapılmaksızın böylesine kutsal bir kuruma leke sürenlerin derhal sistem dışına itilmesi gerekir. Aksi takdirde bu hadsizliklere göz yuman bir kuruma Türk kadınının ve Türk milletinin güvenmesi beklenemez.

Ülkemizi yasa boğan Kahramanmaraş merkezli depremlerde Kızılay, tarihinin en kötü sınavını vermiştir. Tüm ülke ve sivil toplum kuruluşları afetzedelerin çadır ve barınma ihtiyacını karşılamak için seferber olmuşken, Kızılay'ın elinde bulundurduğu çadırları derhal ve ücretsiz olarak bölgeye sevk etmesi gerekirdi. Bunun yerine depremin en kritik anında, üçüncü gününde, AHBAP Derneği'ne 2050 adet çadırı 46 milyon lira bedelle sattığı gerçeği bizzat dönemin Kızılay Başkanı tarafından da ikrar edilmiştir.

Sadece çadır değil afet zamanı acil beslenme sağlamakla yükümlü olan bu kurumun, elindeki yüksek miktarda gıdayı da STK'lara bedeli karşılığında sattığı iddiaları, kuruluş misyonuyla asla bağdaşmayacak derecede vahimdir. Kızılay'ın o dönemki yönetiminin halka ücretsiz dağıtması gereken insani yardım malzemelerini satmasını hukuki ve ahlaki bir kılıfa sokma çabası tam bir garabettir. İnisiyatifini afetzededen yana değil ticari kârlılıktan yana kullanan bu anlayış, toplum vicdanını derinden yaralamış ve kuruma duyulan güveni tamamen sıfırlamıştır.

Türk Kızılay'ı bu yanlışlarıyla ne yazık ki siyasi iktidarın kontrolünde adeta bir "arka bahçe" ve ticari işletme haline getirilmiştir. Kurumun asıl işlevinden uzaklaştırılarak hızla bir holdingleşme sürecine sokulduğu görülmüştür.

Kızılay Yatırım iştiraki olan Kızılay Portföy'ün yatırım fonları arasında girişim sermayesi yatırım fonları ve gayrimenkul yatırım fonları bulunmaktadır. Tam da deprem sürecinde 9 Şubat 2023 tarihinde KAP'a bildirim yapılmış ve "Kızılay Gayrimenkul ve Girişim Sermayesi Portföy Yönetimi A.Ş. Birinci Girişim Sermayesi Yatırım Fonu güncel ihraç belgesi tadil metni" ile değiştirilmiştir. Açıklamadaki "Fon, altına, diğer kıymetli madenlere, diğer kıymetli emtialara yatırım yapamaz" maddesi çıkarılmıştır.

Bu ticari ağin yanı sıra, o dönem liyakat ilkelerinin hiçe sayılarak kurum içi makamların aile boyu kadrolaşmaya açılması Kızılay'ın nasıl bir yapıya dönüştürüldüğünü gözler önüne sermektedir. Yaşanan bu durumlar milletimizde haklı ve çok büyük bir öfke yaratmıştır.

Deprem bölgesinde feryat eden acılı vatandaşlarımızın en doğal hakkı olarak sorduğu "Yardım nerede?" sorusu karşısında, siyasi iradenin galiz ifadelerle vatandaşı azarlaması, aslında o dönemki karar vericilerin içinde bulunduğu acziyeti örtbas etme çabasından ibarettir. Bugün net bir şekilde görülmektedir ki vatandaşın "Yardım nerede?" çığılığı sonuna kadar haklı

ve yerindedir. O dönemki Kızılay holding binalarında ticaret yapmakla meşgulken sokaktaki depremzede vatandaşlarımız ayazda çadır beklemiştir.

Kızılay'ın elindeki çadırları afet bölgesine derhal göndermek yerine satarak yönlendirmiş olması ne afet yönetiminin mantığına ne etik değerlere ne de hukuka uygundur. Kaldı ki Kızılay'ın bu ticari basiretsizliği ve yönetsel zafiyeti afetin koordinasyonundan sorumlu olan AFAD'ın da sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır. AFAD, depremin ilk saatlerinden itibaren Kızılay'ın elindeki tüm çadır ve lojistik imkânları acilen temin, organize ve sevk etmekle yükümlüken bu süreci yönetememiştir. Sonuç olarak Kızılay'ı halkından koparan, onu dayanışmanın simgesi olmaktan çıkarıp bir ticari holdinge dönüştüren bu liyakatsiz zihniyet ve uygulamalar tasfiye edilmeden, bu kurumsal enkazın kaldırılması ve kanun teklifinin amacına ulaşması imkânsızdır.

Kızılay kan bağışı yapan vatandaşlara kamp sandalyesi, termos veya benzeri maddi hediyeler vererek güven tazeleyemez. Güven parayla ya da promosyonla satın alınamaz. Türk milleti için Kızılay bir menfaat kapısı değil, canından bir parçadır. Vatandaşı kan vermeye güdüleyen şey maddi hediyeler değil kuruma duyduğu sarsılmaz inanç olmalıdır. Kanun ve yönetim aklı, promosyon dağıtmaya değil liyakati, adaleti ve dürüstlüğü kurumsallaştırmaya odaklanmalıdır.

Görülmekte olan kanun teklifi, Kızılay'ı yapısal bir reforma kavuşturmaktan ve toplumda kaybolan o büyük güveni yeniden inşa etmekten uzaktır. Kurum içindeki liyakatsiz kadrolaşmalar tasfiye edilmeden, toplumsal değerlerimize ve kadınlarımıza dil uzatan hadsiz yöneticiler görevden uzaklaştırılmadığı müddetçe bu kanun teklifini samimi bulmamız mümkün değildir. Kızılay'ın yeniden "milletin Kızılay'ı" olabilmesi için idari, ahlaki ve hukuki tüm uyarılarda bulunarak bu muhalefet şerhini sunuyoruz.

MADDELER ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER

MADDE 3

Madde ile Kızılay'ın görev ve yetkileri düzenlenmektedir. Maddenin beşinci fıkrasında yer alan Türk Kızılay'ın görevini yerine getirebilmesi için gerçek kişilere ait gerekli olan verilere ilgili kamu kurum ve kuruluşun ile yapacağı protokoller çerçevesinde erişmesinin kapsamı itirazlar sonrasında daraltılmıştır. Kabule edilen önerge ile yapılan değişiklikle bu verilere erişilmesi Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamına bağlanmıştır. Bu değişiklik tarafımızca olumlu karşılanmıştır. Ancak aynı fıkrada yer alan esir değişimi ve aile birleşimindeki aracı olarak görev yapma yetkisinin Kızılay'a verilmesindeki yarar tartışmalıdır.

Bunun yanında yedinci fıkrada ülkelerin Kızılay ve Kızıllaç Milli Cemiyetlerinden Türkiye'ye gelen ayni ve nakdi yardımlarının alınması ve kullanılması ile ilgili tek yetkili kuruluş olarak gösterilmesi anlaşılır değildir. Tek yetkili kuruluş olarak belirleme yöntemi AFAD gibi benzer işleri yürüten kamu kurumlarına gelecek uluslararası yardımları da engelleyebilecektir. Bu itibarla söz konusu ifadenin değiştirilmesi daha uygun olacaktır.

MADDE 4

Madde ile ihale muafiyeti, özel veri erişimi, cezaevi harcı muafiyeti ve kan bileşenleri için ödeme sistemi gibi haklar düzenlenmektedir. Maddenin birinci fıkrasında yer alan Kamu İhale Kanunundan muafiyet Kızılay'ın iktisadi işletmeleri, iştirakleri veya şirketlerini de kapsamaktadır. Komisyonunda bu hususta yöneltilen eleştiriler doğrultusunda kabul edilen bir önerge ile bu muafiyetin kapsamı Türk Kızılay'ın sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu iktisadi işletmeleri, iştirakleri veya şirketlerini kapsayacak şekilde daraltılmıştır. Ancak bu haliyle de yüzde 49 hisseye sahip tacirin bu muafiyetten yararlanması doğru değildir.

Birinci fıkrada düzenlenen Kamu İhale Kanunundan muafiyet bir bütün olarak bakıldığında tartışmalıdır. Zira burada şart olarak "afetlere hazırlık" ibaresinin bulunması muafiyetin kullanılmasında keyfiyete yol açabilecektir. Afete hazırlık durumlarında ihalesiz ve acele bir ihtiyaç söz konusu olmayacağı açıktır. Kaldı ki Kamu İhale Kanununda acele durumlarda başkaca ihale yöntemleri de yer almaktadır. Kamu İhale Kanununun 21 ve 22'nci maddeler pazarlık usulü ve doğrudan temin ihale usullerini düzenlemiştir. Bu usullerin acele durumlara cevap verebileceği değerlendirilmeden doğrudan muafiyetin tercih edilmesi sakıncalıdır.

Maddenin ikinci fıkrasında yer alan kurum ve kuruluşlarda bulunan makine, teçhizat, gereç ve benzeri taşınır mallardan uygun görülenlerin Türk Kızılay'a bedelsiz devredilebilmesinin sağlayacağı yarar anlaşılabilir. Zira bu mallar zaten ilgili fıkranın diğer hükümleri çerçevesinde zaten Türk Kızılay'a tahsis edilebilecektir. Kızılay'ın kendisine bedelsiz devredilen malı satabileceği de göz önünde bulundurulduğunda bu hakkın kötüye kullanılabileceği düşünülmektedir.

Maddenin üçüncü fıkrasında Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bulunan sosyal yardımlara ilişkin verilerin Kızılay ile paylaşılabilmesi düzenlenmektedir. Maddede belirtilen, mükerrerliğe yol açmamak ve daha fazla kişiye yardım ulaştırabilmek amaçları son derece muğlak olup somut kriterler değildir. Bu durum işleme ve bilgi sızdırılması sorunlarına neden olabilecektir.

Maddenin beşinci fıkrasında ise kan bileşenlerinin ödemesinin SGK tarafından yapılması düzenlenmektedir. Bu durum daha önce basına yansıyan "Kızılay kan satıyor" iddialarıyla birlikte değerlendirildiğinde kamuoyunda doğru şekilde açıklanmalı ve tepkiye yol açmayacak şekilde düzenlenmelidir.

MADDE 5

Madde ile Türk Kızılay'ın kurumsal yapısının temel esaslarının Tüzükle belirleneceği hükme bağlanmaktadır. Tüzüğün Cumhurbaşkanı onayına tabi tutulması nedeniyle kurumun idari bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda tartışma yaratabilecek bir yapı ortaya çıkarmaktadır.

İlk bakışta idari bir düzenleme gibi görünen bu madde esasen köklü bir geleneğin en temel sütunlarından birini zedeleme riski taşımaktadır. Türk Kızılayı gibi küresel ölçekte kabul

görmüş bir yardım kuruluşunun kurumsal omurgasının siyasi yürütmenin en üst makamının onayına bağlanması kurumun idari bağımsızlığı üzerinde doğrudan bir vesayet gölgesi oluşturmaktadır.

Kızılay'ın temel ilkelerinden ikisi "Bağımsızlık" ve "Tarafsızlık"tır. Bu ilkeler kurumun sadece kağıt üzerinde değil fiilen de her türlü siyasi ve ideolojik kutuplaşmanın üzerinde kalmasını zorunlu kılar. Tüzüğü'nün onay yetkisinin siyasi bir makama devredilmesi Kızılay'ın karar alma mekanizmalarına ve yönetsel tercihlerine doğrudan ya da dolaylı müdahale kapısını aralayacaktır. Bu durum kurumun toplumsal algıdaki "herkese eşit mesafede duran yardım eli" imajını zedeleyerek kamuoyunda yapısal bir güven bunalımına yol açma potansiyeline sahiptir.

Daha da kritik olanı bu bağımsızlık kaybının uluslararası arenadaki yansımalarıdır. Savaş, afet ve kriz bölgelerinde Kızılay'ın var olabilmesi ve personelinin güvenliği, onun devlet aygıtından bağımsız, tarafsız bir insani aktör olarak tanınmasına bağlıdır. Kurumsal yapının doğrudan yürütmenin onayına tabi kılınması uluslararası gözlemciler ve yardım ortakları nezdinde Kızılay'ın "bağımsız bir sivil toplum kuruluşu" olmaktan çıkıp, "devletin veya iktidarın bir aparatı" olarak algılanmasına neden olabilir. Dolayısıyla sadece iç hukuktaki idari özerkliği değil Kızılay'ın küresel arenadaki itibarını ve operasyonel gücünü de tehlikeye atan bu hükmün çıkarılması gerekmektedir.

Ömer Karakaş
Aydın

MUHALEFET ŞERHİ

Komisyonumuza sevk edilen Türk Kızılay Kanun Teklifi için, dört temel hukuki gerekçeyle alt komisyona havale edilmesi gerektiği yönündeki önerimizin reddedilmesi üzerine işbu muhalefet şerhi kaleme alınmıştır.

Birinci gerekçe, teklifin tarihsel süreklilikten kopuşudur. Türk Kızılay, 1868'den bu yana Türk Medeni Kanunu (TMK) md. 56 vd. hükümleri ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu çerçevesinde özel hukuk tüzel kişisi olarak faaliyet sürdürmektedir; mevcut tüzüğü de bu hukuki zemine dayanmaktadır. Teklif ise söz konusu çerçeveyi muhafaza ettiğini beyan ederken md. 4, 5 ve 7 aracılığıyla kuruluşa kamu kurumu mahiyetinde yetkiler, ayrıcalıklar ve personel hakları tanımakta; buna karşın kamu sorumluluğunu ve denetimini temin eden herhangi bir güvence öngörmemektedir.

İkinci gerekçe, uluslararası statü ile uyumsuzluktur. Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) ve Uluslararası Kızılhaç ile Kızılay Dernekleri Federasyonu'nun (IFRC) bağlayıcı statüleri, ulusal cemiyetlerin hükümet otoritelerinden fiili özerkliğini üyelik ön koşulu olarak aramaktadır. Teklifin md. 5'i ile kurum tüzüğü'nün Cumhurbaşkanı onayına bağlanması bu özerkliği zedelemekte; harekete üyeliği tehlikeye atmaktadır.

Üçüncü gerekçe, kurum tüzüğü'nün TMK ve Dernekler Kanunu'nun emredici hükümleriyle somut çatışmasıdır. Tüzük md. 34/4'teki blok liste uygulaması TMK md. 69'un öngördüğü oy hakkını fiilen işlevsiz kılmakta; md. 40/p'deki olağanüstü hal yetkisi devri TMK md. 80'i doğrudan ihlal etmekte; md. 12'deki belirli kamu görevlisi kategorilerine tanınan doğrudan üyelik kabul imkânı TMK md. 64 ve 68'deki eşitlik ilkesiyle çelişmekte; md. 66/ğ'deki dış denetim düzenlemesi ise 5253 sayılı Dernekler Kanunu md. 9'un güvence olarak öngördüğü denetim kurulu işlevini ortadan kaldırmaktadır.

Dördüncü gerekçe, teklifin bu çatışmaları çözmek yerine derinleştirmesidir. Teklif, md. 4 ve 7 ile dernek statüsünü fiilen aşan ihale muafiyeti, kamu taşınırı tahsisi ve kamu personeli hakları gibi istisnai ayrıcalıklar düzenlemekte; ancak md. 6'da hüküm bulunmayan halleri yine TMK ve 5253'e havale etmektedir. Mevcut tüzük hükümlerinin bu kanunlarla çatıştığı alanlar çözümsüz kaldığından, hangi durumun "hüküm bulunmayan hal" sayılacağı belirsizdir. Teklif bu belirsizliği ne çözmekte ne de önceliklendirmektedir.

Sonuç itibarıyla Türk Kızılay'ının hukuki niteliği konusundaki köklü soru yanıtsız kalmaktadır: Kuruluş, TMK ve Dernekler Kanunu çerçevesinde bir dernek midir; kamu yetki, ayrıcalık ve personel rejimiyle donatılmış bir kamu kurumu mudur; yoksa iktisadi işletmeleri ve geniş iştirak ağıyla fiilen bir kamu iktisadi teşebbüsü müdür? Teklif bu soruyu yanıtsız bırakmakta, üç statünün çelişen unsurlarını tek metinde bir arada tutmakta ve bunun yarattığı hukuki gerilimi gelecekteki düzenleyici yoruma havale etmektedir.

KAMU İHALE KANUNU MUAFİYETİ VE SERBEST PİYASA İLKELERİYLE ÇELİŞME

Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasıyla afet ve acil durum dönemlerinde ilk yardım hizmetleri, afet lojistiği ve geçici barınmaya yönelik ürün ve hizmetlerin Türk Kızılay ile Kızılay'ın iştiraklerinden doğrudan, Kamu İhale Kanunu'na tabi olmaksızın temin edilmesinin önü açılmaktadır. Düzenleme, insani gerekçelerle sunulmakta; ancak piyasa yapısı, rekabet hukuku ve kamu kaynağının kullanımı üzerindeki etkileri tartışılmadan yasalaşmaktadır.

Türk Kızılay bugün on dört iştiraki bünyesinde barındıran holdingimsi bir yapıya dönüşmüş durumdadır. Afet lojistiği, geçici barınma, sağlık hizmetleri, tıbbi cihaz, teknoloji ve çeşitli destek hizmetleri alanlarında faaliyet gösteren bu iştirakler, vergi muafiyeti ve çeşitli kamu ayrıcalıklarından yararlanan bir çatı altında özel sektörle doğrudan rekabet etmektedir. Bu kanunla söz konusu yapıya bir ayrıcalık daha eklenmektedir: kamu alımlarında ihale zorunluluğundan tam muafiyet.

Bu düzenleme ciddi bir çelişkiyi gün yüzüne çıkarmaktadır. Türkiye'de onlarca yıldır sürdürülen özelleştirme politikasının temel gerekçesi devletin piyasa dışına çıkması, kaynakların rekabetçi bir ortamda daha verimli kullanılması ve özel teşebbüsün ekonomik büyümenin motoru haline getirilmesidir. Bu kanunla aynı dönemde devlet, dolaylı yoldan yeni ve güçlü bir kamu iktisadi teşebbüsü inşa etmektedir. Kızılay'ın özel hukuk statüsü bu gerçeği örtmemektedir: kamu güvencesiyle desteklenen, kamu alımlarında rakipsiz konuma getirilen ve kamu ayrıcalıklarından yararlanan bir yapı, adı ne olursa olsun fiilen bir KİT işlevi görmektedir.

Piyasa üzerindeki somut etkisi de göz ardı edilemez. Afet çadırı, geçici barınma ürünleri, ilk yardım malzemeleri ve afet lojistiği alanlarında faaliyet gösteren özel sektör firmaları mevcuttur. Kamu alımlarının ihale dışı bırakılarak doğrudan Kızılay iştiraklerine yönlendirilmesi, bu firmaların kamu piyasasına erişimini fiilen kapatmaktadır. Vergi muafiyeti ve kamu güvencesiyle desteklenen bir rakiple eşit koşullarda rekabet etmek zaten güçtür; ihale zorunluluğunun da ortadan kalkmasıyla bu rekabet tamamen olanaksız hale gelmektedir.

Denetim boyutu ise sorunu daha da derinleştirmektedir. İhale süreci yalnızca fiyat rekabeti sağlayan teknik bir prosedür değildir; aynı zamanda kamu kaynağının nasıl harcadığının kamuoyu önünde kayıt altına alındığı en temel şeffaflık mekanizmalarından biridir. İhaleden muaf tutulan alımların Sayıştay denetiminden ve TBMM gözetiminden de uzak tutulduğu bir ortamda, kamunun hangi fiyatla, hangi koşullarda ve hangi gerekçeyle alım yaptığı sorusu yanıtız kalmaktadır. Daha önce yaşanan ve kamuoyunda derin iz bırakan çadır satışı krizi, tam da bu denetimsiz alanın ürünüdür. Söz konusu kriz ne ihale zorunluluğu ne de bağımsız denetim mekanizması olmayan bir alım sürecinde yaşanmıştır. Kanun bu riski gidermek bir yana, yapısal zemine oturtmaktadır.

Muhafefet şerhimiz, acil dönemlerde hızlı temin ihtiyacını inkâr etmemektedir. Afet koşullarında bürokratik gecikmelerin can kaybına yol açabileceği bilinmektedir. Ancak hız gerekçesi, rekabet ortamının tasfiyesini ve denetim mekanizmalarının devre dışı bırakılmasını meşrulaştıramaz. Nitekim mevcut Kamu İhale Kanunu zaten olağanüstü koşullar için pazarlık usulü ve acil satın alma gibi esnek mekanizmalar öngörmektedir. Bu mekanizmalar güçlendirilebilir, kapsamı genişletilebilir; ancak bunların yerine ihale zorunluluğunu tamamen ortadan kaldıran ve tek bir

yapıyı ayrıcalıklı konuma taşıyan bir düzenleme geçirilmesi, piyasa bütünlüğü ve kamu kaynağının etkin kullanımı açısından kabul edilemez bir tercih oluşturmaktadır.

SGK MAHSUP MEKANİZMASI: KAMU GÜVENCESİYLE DESTEKLENEN ÖZEL TAHSİLAT

Kanunun 4'üncü maddesinin beşinci fıkrasıyla Türk Kızılay tarafından kamu ve üniversite hastanelerine temin edilen kan bileşenlerinin bedellerinin, hastanelerin SGK alacaklarından mahsup edilerek doğrudan Kızılay'a aktarılması öngörülmektedir. Fıkra, teknik bir tahsilat düzenlemesi görünümünde olsa da doğrudan sonuçlar bakımından kapsamlı bir değerlendirmeyi gerektirmektedir.

Düzenleme iki ayrı sorunu birlikte barındırmaktadır.

Birincisi kamu hastaneleri üzerindeki etkidir. Kamu ve üniversite hastanelerinin önemli bir bölümü, medikal firmalara, ilaç tedarikçilerine ve tıbbi sarf malzemesi üreticilerine yönelik ağır borç yükleriyle faaliyet göstermektedir. Bu hastanelerin SGK alacaklarından yapılacak ek kesintiler, söz konusu borç sarmalını derinleştirme riski taşımaktadır. Teklifte Kızılay'ın mali sürdürülebilirliği güvence altına alınırken, aynı ödeme mekanizmasının kamu hastanelerinin diğer sağlık hizmetlerini sürdürme kapasitesi üzerindeki etkisine herhangi bir değerlendirmeye yer verilmemiştir. Sağlık sistemi bir bütündür; kan hizmetlerinin finansmanını güvenceye almanın maliyetini ameliyathane sarf malzemeleri, yoğun bakım ekipmanları ve ilaç alımları üzerinden ödemek doğru bir tercih değildir.

İkincisi rekabet eşitsizliğidir. Kan ve kan bileşenleri hizmetleri alanında ileride faaliyet göstermek isteyebilecek yerli kurum ve kuruluşlar böyle bir tahsilat güvencesinden yoksun kalacaktır. Devletin sosyal güvenlik mekanizması üzerinden yalnızca tek bir yapıya tahsilat garantisi tanınması, ilgili piyasada yapısal bir eşitsizlik doğurmaktadır.

Bu iki sorun, kanunun gümrük muafiyetine ilişkin 4'üncü maddesinin altıncı fıkrasında yapılan düzenlemeyle birlikte değerlendirilmelidir. Söz konusu fıkranın ilk halinde "ticari amaç güdülmeksizin" ibaresine rağmen muafiyet kapsamının geniş ve denetlenemez olduğuna, bu durumun diğer sağlık kuruluşları karşısında haksız rekabet yaratacağına ilişkin itirazlarımız üzerine beş yıllık devir ve kullanım yasağı ile bu yasağın ihlali halinde gümrük vergisinin iadesi mekanizması kanuna eklenmiştir. Bu düzeltmeyi olumlu karşılıyoruz. Ancak mahsup mekanizmasında benzer bir düzeltme yapılmamıştır. Oysa SGK alacakları üzerinden doğrudan tahsilat güvencesi, gümrük muafiyetinden çok daha dolaysız bir rekabet avantajı ve kamu kaynağına ayrıcalıklı erişim oluşturmaktadır. Gümrük muafiyetinde yapılan düzeltmenin mantığı tutarlı biçimde uygulanmış olsaydı, tahsilat mekanizmasının da ya daraltılması ya da özel hukuk statüsündeki yapılara bu tür güvencelerin genel koşullarının belirleneceği bir çerçeveye düzenlemeye bırakılması gerekirdi.

TBMM DENETİMİNİN FİİLEN DEVRE DIŞI BIRAKILMASI

Türk Kızılay Derneği, bağış gelirleri, kamu sağlık kuruluşlarına sağladığı kan bileşenleri karşılığı SGK üzerinden aktarılan ödemeler ve on dörde ulaşan iştirak yapısıyla trilyonluk kaynak ve gelir akışını yöneten bir kurumdur. Komisyonunda kabul edilen kanun teklifi bu ölçekteki bir kuruma Kamu İhale Kanunu'ndan muafiyet, gümrük vergisi istisnası ve SGK'dan doğrudan tahsilat gibi önemli ayrıcalıklar tanımakta ancak bu ayrıcalıkların karşılığı olarak sistematik ve bağlayıcı bir denetim mekanizması öngörmemektedir.

Mevcut durumda Kızılay; İçişleri Bakanlığı bünyesindeki Sivil Toplum İlişkileri Genel Müdürlüğü ile Devlet Denetleme Kurulu tarafından denetlenmektedir. Bu denetimlerin varlığı inkâr edilemez ancak ikisi de TBMM'ye karşı hesap verebilirlik doğurmamaktadır. Dernekler mevzuatı kapsamında yürütülen idari denetim kurumun tüzüğe ve kanuna uygunluğunu esas almakta, mali şeffaflık ile kaynak kullanımının etkinliğini sistematik biçimde sorgulamaktan uzak kalmaktadır. Devlet Denetleme Kurulu raporları ise kamuoyuyla paylaşılmamakta, bu raporlara yasama organının erişimi de sağlanmamaktadır.

Kanun görüşmeleri sırasında bu eksikliğin giderilmesi amacıyla iki somut öneri gündeme getirilmiştir. Birincisi, Kamu İhale Kanunu'ndan muafiyeti düzenleyen 4'üncü maddenin birinci fıkrasına "Bu kapsamda yapılacak alımlar Sayıştay denetimi ve bağımsız mali denetim mekanizmalarına açık olacak şekilde yürütülür." cümlesinin eklenmesi; ikincisi, Kızılay'ın belirli aralıklarla TBMM'ye rapor sunmasının zorunlu kılınması. Her iki öneri de iktidar çoğunluğu tarafından reddedilmiştir.

6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun mevcut düzenlemesi, TBMM kararıyla dernekler dahil her türlü kuruluşun denetlenmesine teorik olarak imkân tanımaktadır. Özel kanun bu yetkiyi açıkça hükme bağlayabilecekken bunu yapmamıştır. Bu tercih, Kızılay'ın kamu kaynakları ve ayrıcalıkları kullandığı her alanda denetim belirsizliğini kalıcılaştırmaktadır.

Muhalefet şerhimiz, Kızılay'ın insani misyonuna değil; bu yapısal eksikliğe yöneliktir. Kamu İhale Kanunu'ndan muafiyet afet koşullarında meşru bir ihtiyaca karşılık verebilir ancak denetimsiz bir muafiyet kaynakların hangi fiyatla, kimin aracılığıyla ve hangi kurallara göre temin edildiğini kamuoyundan gizleyen bir ayrıcalığa dönüşür. Teklifin bu boşluğu kapatmadan yasalaşması, kuruma tanınan muafiyetleri güvenceden değil; riskten ibaret kılmaktadır.

Kızılay'a yönelik yasama denetimine ilişkin kaygılar yalnızca teorik değildir; mevcut denetim boşluğu, milletvekilleri tarafından fiilen sınanmış ve yanıtsız bırakıldığı görülmüştür. Nitekim bağışlar, taşınmaz varlıklar ve satış gelirleri gibi kamuoyunda tartışılmalı konularda verilen yazılı soru önergelerine, İçişleri Bakanlığı tarafından esas hakkında hiçbir bilgi sunulmaksızın yalnızca şu yanıt verilmiştir: "Türkiye Kızılay Derneği, 5253 sayılı Dernekler Kanunu ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre faaliyet gösteren özel hukuk tüzel kişiliği olan bir dernektir; kararları tüzüğüne göre yetkili kurullarınca alınıp uygulanmaktadır."

Bu yanıt, denetim talebini yanıtlamak bir yana, özel hukuk statüsünü gerekçe göstererek denetimi baştan reddetmektedir. Oysa Kızılay, olağanüstü hal dönemlerinde kamu kaynakları ve yetkilerle donatılmakta, devlet adına insani yardım koordinasyonu yürütmekte ve vergi muafiyeti ve çeşitli kamu ayrıcalıklarından yararlanmaktadır. Bu koşullarda "özel hukuk tüzel kişisi" argümanı, hesap

verebilirliği bertaraf etmeye yarayan bir kalkan işlevi görmektedir. Teklif, bu boşluğun kapatılmasına değil, yasama denetiminin erişemeyeceği bir alanın kalıcı biçimde hukuki zemine oturtulmasına hizmet etmektedir.

ULUSLARARASI STATÜ'NÜN ÖNGÖRDÜĞÜ MEKANİZMA, KIZILAY KANUNU ÇERÇEVESİ VE AFAD İLE KOORDİNASYON

Kanun Teklifi'nin 3. maddesinin yedinci fıkrasıyla Türk Kızılay, Uluslararası Kızılay ve Kızılhaç Dernekleri Federasyonu (IFRC), Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) ve diğer Milli Cemiyetlerden Türkiye'ye gelen aynı ve nakdi yardımların alınması ve kullanılmasında "tek yetkili kuruluş" olarak tanımlanmaktadır. Bu düzenleme, Türkiye'nin taraf olduğu 1986 tarihli Uluslararası Kızılay ve Kızılhaç Hareketi Statüsü ile yapısal bir gerilim içermektedir.

Söz konusu Statü, uluslararası insani yardım akışını tek bir kanala bağlamamakta; Milli Cemiyet, ICRC ve IFRC'yi birlikte işleyen ve duruma göre esneklik tanıyan çok kanallı bir koordinasyon mimarisi üzerine inşa etmektedir (Statü Madde 3/3, 5/4b, 6/4e). Öte yandan Statü'nün 4. maddesi, bir Milli Cemiyetin uluslararası alanda tanınmasının ön koşulu olarak özerk yapıyı aramaktadır. Bu özerklik, Milli Cemiyetin her koşulda Hareket'in temel ilkeleri — başta tarafsızlık ve bağımsızlık — doğrultusunda hareket edebilmesini güvence altına almak amacıyla öngörülmüştür.

Kanun Teklifi'nin bu çerçevede değerlendirilmesi gereken üç temel sorunu bulunmaktadır. Birincisi, "tek yetkili kuruluş" statüsü ICRC ve IFRC'nin koordinasyon rolünü ulusal hukuk düzeyinde fiilen kısıtlamakta; Statü'nün öngördüğü çok kanallı yapıyı tek tarafa kilitlemektedir. İkincisi, Teklif'in 5. maddesiyle Türk Kızılay Tüzüğü'nün Cumhurbaşkanı onayına bağlanması, Milli Cemiyetin temel belgesini yürütmenin onay yetkisi kapsamına almakta ve bu durum özerklik koşuluyla bağdaşması güç bir yönetim ilişkisi ortaya çıkarmaktadır. Üçüncüsü, Teklif'in bütünü değerlendirildiğinde — SGK mahsubu mekanizması, kamu taşınır devri, kamu kurumlarıyla zorunlu koordinasyon — Türk Kızılay'ın devlet kurumsal mimarisine entegrasyonunun belirgin biçimde derinleştiği görülmektedir. Bu entegrasyon, özellikle Türkiye'nin taraf olduğu ya da yakın çevresinde yaşanan çatışma ve kriz dönemlerinde, Kızılay'ın uluslararası insani hukuk kapsamındaki erişim ve güvenilirliğini zedeleme riski taşımaktadır.

Ayrıca Teklif, Türk Kızılay ile Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) arasındaki yetki sınırını açıkça belirlememektedir. Cumhurbaşkanlığı 4 No'lu Kararnamesi AFAD'ı afet koordinasyonunun merkezi olarak konumlandırırken Türk Kızılay'ı koordine edilecek sivil toplum kuruluşları arasında saymaktadır. Teklif ise Kızılay'ı bu çerçevenin dışına taşıyan bir statü getirmekte ancak iki kurum arasındaki hiyerarşiyi ve yetki paylaşımını düzenlememektedir. Bu boşluk, kriz anında kurumlar arası çakışmaya ve gecikmeye zemin hazırlamaktadır.

Sonuç olarak Kanun Teklifi, Türk Kızılay'ın kurumsal kapasitesini güçlendirmeye yönelik meşru bir amaç taşımakla birlikte, bu amacı gerçekleştirirken Türkiye'nin uluslararası yükümlülükleriyle uyumlu bir denge kurmaktan uzak kalmaktadır. Teklif'in, Uluslararası Hareket Statüsü'ndeki özerklik ve tarafsızlık ilkeleri gözetilerek yeniden değerlendirilmesi gerekmektedir.

AFET DURUMUNDA KIZILAY PERSONELİNE NAKDİ TAZMİNAT

Afet ve çatışma bölgelerinde görev yapan Kızılay personeline nakdi tazminat ödenmesini öngören bu değişiklik ilkesel olarak yerindedir. Bununla birlikte, düzenlemenin yalnızca Kızılay personelini kapsamaması ciddi bir eşitsizlik yaratmaktadır. Türkiye'de afet müdahalesi, arama-kurtarma ve insani yardım faaliyetleri yalnızca Kızılay tarafından yürütülmemektedir; AKUT, İHH, Yardım Eli ve benzeri pek çok sivil toplum kuruluşunun gönüllü ve ücretli personeli aynı bölgelerde, aynı riskler altında görev yapmaktadır. Bu kuruluşların çalışanları olağanüstü koşullarda üstlendikleri görevler nedeniyle herhangi bir nakdi tazminat güvencesinden yoksundur. Kızılay'ı bu haklardan yararlanan tek sivil toplum kuruluşu olarak konumlandırmak, eşit koşullarda faaliyet gösteren kuruluşlar arasında kanun eliyle haksız bir ayırım oluşturmaktadır. Söz konusu güvencenin Kızılay'a özgü bir ayrıcalık olarak değil, afet ve insani yardım alanında faaliyet gösteren tüm sivil toplum çalışanlarını kapsayacak genel bir düzenleme olarak yeniden ele alınması gerekmektedir.

Biröl Aydın

İstanbul

SİVAS MİLLETVEKİLİ HAKAN AKSU VE
GÜMÜŞHANE MİLLETVEKİLİ
CELALETTİN KÖSE İLE
83 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

TÜRK KIZILAY KANUNU TEKLİFİ

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı uluslararası hukuk ve Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmeler çerçevesinde hiçbir ayırım gözetmeksizin Türk Kızılay vasıtasıyla ihtiyaç sahibi insanların ihtiyaçlarının giderilmesi; afet ve acil durumlar ile savaş zamanlarında insanların yaşadığı olumsuzlukların ortadan kaldırılması, hastalıkların önlenmesi ve sağlık koşullarının iyileştirilmesidir.

(2) Bu Kanun; Türk Kızılay'ın görev ve yetkileri ile hak ve muafiyetlerini kapsar.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunda geçen;

a) Cenevre Sözleşmeleri: 21/1/1953 tarihli ve 6020 sayılı Harp Felâketzedelerinin Himayesine Dair 12 Ağustos 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmelerinin Onanması Hakkında Kanunla onaylanan sözleşmeleri,

b) İhtiyaç sahibi: Bireysel, çevresel, ekonomik, fiziksel, psikososyal veya hukuki nedenlerle yoksulluk içinde bulunan, temel ihtiyaçlarını karşılayamayan, yaşamını asgari düzeyde sürdürmekte güçlük çeken ya da engellilik, yaşlılık, göç gibi dezavantajlı durumlar nedeniyle korunma, bakım, destek, sağlık ve sosyal hizmet müdahalesi ile sağlık malzeme ve ekipmanına ihtiyaç duyan kişileri,

c) Türk Kızılay: Türkiye Kızılay Derneğini,

ç) Tüzük: Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğünü, ifade eder.

Görev ve yetki

MADDE 3- (1) Türk Kızılay, Cenevre Sözleşmeleri ile Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Hareketi Temel İlkeleri doğrultusunda hiçbir ayırım gözetmeksizin, ihtiyaç sahibi insanların ihtiyaçlarının giderilmesi, afet ve acil durumlar ile savaş zamanlarında hastalıkların önlenmesi ve sağlık koşullarının iyileştirilmesi, insanların

TÜRK KIZILAY KANUNU TEKLİFİ

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; uluslararası hukuk ve Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmeler çerçevesinde Türk Kızılay vasıtasıyla hiçbir ayırım gözetmeksizin ihtiyaç sahibi insanların ihtiyaçlarının giderilmesi, afet ve acil durumlar ile savaş zamanlarında insanların yaşadığı olumsuzlukların ortadan kaldırılması, hastalıkların önlenmesi ve sağlık koşullarının iyileştirilmesidir.

(2) Bu Kanun; Türk Kızılay'ın görev ve yetkileri ile hak ve muafiyetlerini kapsar.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunda geçen;

a) Cenevre Sözleşmeleri: 21/1/1953 tarihli ve 6020 sayılı Harp Felâketzedelerinin Himayesine Dair 12 Ağustos 1949 Tarihli Cenevre Sözleşmelerinin Onanması Hakkında Kanunla onaylanan sözleşmeleri,

b) İhtiyaç sahibi: Bireysel, çevresel, ekonomik, fiziksel, psikososyal veya hukuki nedenlerle yoksulluk içinde bulunan, temel ihtiyaçlarını karşılayamayan, yaşamını asgari düzeyde sürdürmekte güçlük çeken ya da engellilik, yaşlılık, göç gibi dezavantajlı durumlar nedeniyle korunma, bakım, destek, sağlık ve sosyal hizmet müdahalesi ile sağlık malzeme ve ekipmanına ihtiyaç duyan kişileri,

c) Türk Kızılay: Türkiye Kızılay Derneğini,

ç) Tüzük: Türkiye Kızılay Derneği Tüzüğünü, ifade eder.

Görev ve yetki

MADDE 3- (1) Türk Kızılay, Cenevre Sözleşmeleri ile Uluslararası Kızıllaç ve Kızılay Hareketi Temel İlkeleri doğrultusunda hiçbir ayırım gözetmeksizin, ihtiyaç sahibi insanların ihtiyaçlarının giderilmesi, afet ve acil durumlar ile savaş zamanlarında hastalıkların önlenmesi ve sağlık koşullarının iyileştirilmesi, insanların

(Sivas Milletvekili Hakan Aksu ve
Gümüşhane Milletvekili Celalettin Köse ile
83 Milletvekilinin Teklifi)

(İçişleri Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

yaşadığı olumsuzlukların ortadan kaldırılması amacıyla yurt içinde ve yurt dışında faaliyet gösteren uluslararası insani yardım kuruluşudur.

(2) Türk Kızılay Cenevre Sözleşmelerinde belirtilen Millî Cemiyet'tir. Türk Kızılay'a uluslararası sözleşmeler doğrultusunda verilmiş münhasır hak ve yükümlülükleri amaç edinen başkaca bir tüzel kişilik kurulamaz.

(3) Türk Kızılay; Türkiye Kızılay Derneği, Türkiye Kızılay Cemiyeti ve Kızılay adlarını da kullanabilir.

(4) Türk Kızılay'ın adı, bayrağı ve amblemi, uluslararası sözleşmelerle kabul edilen bütün hak ve bağımsızlıklardan yararlanır, tarafsızlık ve koruma işaretidir. Türk Kızılay'ın adı, bayrağı ve amblemi Türk Kızılay tarafından kurulan teşekküller hariç olmak üzere gerçek ve tüzel kişiler tarafından herhangi bir amaçla izinsiz olarak kullanılamaz.

(5) Türk Kızılay ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşü alınmak suretiyle savaş esirleri ve sivilin tutulduğu yerleri ziyaret etme, koşulları izleme, aile haberleşmesini sağlama, kayıpları araştırma ve insani yardım ulaştırma faaliyetlerini yerine getirir ve esir değişimleri ile aile birleşimlerinde aracı olarak görev yapar. Türk Kızılay bu görevini yerine getirebilmesi için gerçek kişilere ait gerekli olan verilere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile yapacağı protokoller çerçevesinde erişebilir. Bu kapsamda yapılacak veri erişimleri, yalnızca görevin gerektirdiği ölçüde yetkilendirilen kişiler tarafından yapılır.

(6) Türk Kızılay, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordinasyon içerisinde afet ve insani krizlerden etkilenen kişilerin bulunduğu merkezlere erişebilir, bu kişilere yönelik gözlem ve raporlama faaliyetleri yürütebilir.

(7) Türk Kızılay, Uluslararası Kızılay ve Kızıllaç Dernekleri Federasyonu, Uluslararası Kızıllaç Komitesi ve ülkelerin Kızılay ve Kızıllaç Millî Cemiyetlerinden Türkiye'ye

yaşadığı olumsuzlukların ortadan kaldırılması amacıyla yurt içinde ve yurt dışında faaliyet gösteren uluslararası insani yardım kuruluşudur.

(2) Türk Kızılay, Cenevre Sözleşmelerinde belirtilen Millî Cemiyet'tir. Türk Kızılay'a uluslararası sözleşmeler doğrultusunda verilmiş münhasır hak ve yükümlülükleri amaç edinen başkaca bir tüzel kişilik kurulamaz.

(3) Türk Kızılay; Türkiye Kızılay Derneği, Türkiye Kızılay Cemiyeti, Kızılay Derneği, Kızılay Cemiyeti ve Kızılay adlarını da kullanabilir.

(4) Türk Kızılay'ın adı, bayrağı ve amblemi, uluslararası sözleşmelerle kabul edilen bütün hak ve bağımsızlıklardan yararlanır, tarafsızlık ve koruma işaretidir. Türk Kızılay'ın adı, bayrağı ve amblemi Türk Kızılay tarafından kurulan teşekküller hariç olmak üzere gerçek ve tüzel kişiler tarafından herhangi bir amaçla izinsiz olarak kullanılamaz.

(5) Türk Kızılay, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşü alınmak suretiyle savaş esirleri ve sivilin tutulduğu yerleri ziyaret etme, koşulları izleme, aile haberleşmesini sağlama, kayıpları araştırma ve insani yardım ulaştırma faaliyetlerini yerine getirir ve esir değişimleri ile aile birleşimlerinde aracı olarak görev yapar. Türk Kızılay bu görevini yerine getirebilmesi için gerçek kişilere ait gerekli olan verilere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile yapacağı protokoller çerçevesinde 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında erişebilir. Bu kapsamda yapılacak veri erişimleri, yalnızca görevin gerektirdiği ölçüde ve yetkilendirilen kişiler tarafından yapılır.

(6) Türk Kızılay, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordinasyon içerisinde afet ve insani krizlerden etkilenen kişilerin bulunduğu merkezlere erişebilir, bu kişilere yönelik gözlem ve raporlama faaliyetleri yürütebilir.

(7) Türk Kızılay; Uluslararası Kızıllaç ve Kızıllaç Dernekleri Federasyonu, Uluslararası

(Sivas Milletvekili Hakan Aksu ve
Gümüşhane Milletvekili Celalettin Köse ile
83 Milletvekilinin Teklifi)

(İçişleri Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

olağan veya olağanüstü hallerde gelen ayni ve nakdi yardımlarının alınması ve kullanılması ile ilgili tek yetkili kuruluştur.

Hak ve muafiyetler

MADDE 4- (1) Afet ve acil durumlar ile afetlere hazırlık ve olağanüstü dönemlerde; ulusal afet yönetimi kapasitesinin güçlendirilmesi, tedarik güvenliğinin sağlanması, müdahale süreçlerinin hızlandırılması, ihtiyaç ve mağduriyetlerin giderilmesi, hastalıkların önlenmesi ve sağlık koşullarının iyileştirilmesi amacıyla, Türk Kızılay ile Türk Kızılay'ın iktisadi işletmeleri, iştirakleri veya şirketleri tarafından bizzat üretilen ilk yardım hizmetleri, afet lojistik hizmetleri ve geçici barınmaya yönelik ürün ve hizmetler stratejik nitelikte alım kapsamında değerlendirilir. Bu alımlar, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi olmaksızın doğrudan Türk Kızılay'dan veya Türk Kızılay'ın iktisadi işletmelerinden, iştiraklerinden veya şirketlerinden temin edilebilir. Bu alımlar afetin veya olağanüstü durumun kapsamı, aciliyeti ve ihtiyaç düzeyi dikkate alınarak şeffaflık, rekabet, eşit muamele, kamuoyu denetimi, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve kaynakların verimli kullanılması ilkeleri çerçevesinde ilgili bakanlık ile Türk Kızılay arasında yürütülecek koordinasyon ve protokoller çerçevesinde yapılır.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu kapsamındaki taşıtlar hariç olmak üzere, uygun görülen taşınır mallarını ilgili mevzuat hükümlerine göre Türk Kızılay'a tahsis edebilir. Ayrıca bu kurum ve kuruluşlarda bulunan makine, teçhizat, gereç ve benzeri taşınır mallardan uygun görülenler, kamu yararı kapsamında ve ilgili mevzuata uygun olarak Türk Kızılay'a bedelsiz devredilebilir.

Kızıllaç Komitesi ve ülkelerin Kızılay ve Kızıllaç Milli Cemiyetlerinden Türkiye'ye olağan veya olağanüstü hallerde gelen ayni ve nakdi yardımların alınması ve kullanılması ile ilgili tek yetkili kuruluştur.

Hak ve muafiyetler

MADDE 4- (1) Afet ve acil durumlar ile afetlere hazırlık ve olağanüstü dönemlerde; ulusal afet yönetimi kapasitesinin güçlendirilmesi, tedarik güvenliğinin sağlanması, müdahale süreçlerinin hızlandırılması, ihtiyaç ve mağduriyetlerin giderilmesi, hastalıkların önlenmesi ve sağlık koşullarının iyileştirilmesi amacıyla, Türk Kızılay ile Türk Kızılay'ın sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu iktisadi işletmeleri, iştirakleri veya şirketleri tarafından bizzat üretilen ilk yardım hizmetleri, afet lojistik hizmetleri ve geçici barınmaya yönelik ürün ve hizmetler stratejik nitelikte alım kapsamında değerlendirilir. Bu alımlar, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tabi olmaksızın doğrudan Türk Kızılay'dan veya Türk Kızılay'ın sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu iktisadi işletmelerinden, iştiraklerinden veya şirketlerinden temin edilebilir. Bu alımlar afetin veya olağanüstü durumun kapsamı, aciliyeti ve ihtiyaç düzeyi dikkate alınarak şeffaflık, rekabet, eşit muamele, kamuoyu denetimi, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanması ve kaynakların verimli kullanılması ilkeleri çerçevesinde ilgili bakanlık ile Türk Kızılay arasında yürütülecek koordinasyon ve protokoller çerçevesinde yapılır. Ancak yurt içinde yangın, sel, deprem gibi afetlerin ve acil durumların yaşandığı zamanlar ile olağanüstü dönemlerde; ilk yardım hizmetleri, afet lojistik hizmetleri ve geçici barınmaya yönelik ürün ve hizmetler hakkında karar ve işlem yapma yetkisi Türk Kızılay Genel Merkez Yönetim Kurulundadır.

(Sivas Milletvekili Hakan Aksu ve
Gümüşhane Milletvekili Celalettin Köse ile
83 Milletvekilinin Teklifi)

(İçişleri Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

(3) İhtiyaç sahibi kişilere yapılacak yardımlarda mükerrerliğe yol açmamak ve daha fazla kişiye yardım ulaştırabilmek amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bulunan sosyal yardımlara ilişkin veriler yapılacak protokol ile Türk Kızılay'a verilir. Bu kapsamda yapılacak veri erişimleri, yalnızca görevin gerektirdiği ölçüde ve yetkilendirilen kişiler tarafından yapılır.

(4) Türk Kızılay, 30/6/1934 tarihli ve 2548 sayılı Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde düzenlenen cezaevi yapı harcından muaftır.

(5) Türk Kızılay tarafından kamuya ait sağlık hizmet sunucuları ile kamu üniversitelerine ait sağlık hizmet sunucularına temin edilen kan bileşenlerinin bedelleri, bu kurumlarla yapılan sözleşmeler uyarınca kan bileşenlerinin teslimini müteakip, sözleşme gereğince belirtilen ödeme tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından Türk Kızılay'a aktarılır ve ilgili sağlık hizmeti sunucusunun alacaklarından mahsup edilir.

(6) Türk Kızılay tarafından kuruluş amacı doğrultusunda kullanılmak üzere, ticari amaç güdülmeksizin ithal edilen bilimsel alet ve cihazlar, tıbbi teşhis, tedavi ve araştırma yapılmasına mahsus alet ve cihazlar, insan kaynaklı tedavi edici maddeler ile kan gruplama testleri ile ilaç özelliği olan ürünlerin kalite kontrolü amacıyla yönelik maddeler gümrük vergilerinden muaftır.

(2) Kamu kurum ve kuruluşları, 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanunu kapsamındaki taşıtlar hariç olmak üzere, uygun görülen taşınır mallarını ilgili mevzuat hükümlerine göre Türk Kızılay'a tahsis edebilir. Ayrıca bu kurum ve kuruluşlarda bulunan makine, teçhizat, gereç ve benzeri taşınır mallardan uygun görülenler, kamu yararı kapsamında ve ilgili mevzuata uygun olarak Türk Kızılay'a bedelsiz devredilebilir.

(3) İhtiyaç sahibi kişilere yapılacak yardımlarda mükerrerliğe yol açmamak ve daha fazla kişiye yardım ulaştırabilmek amacıyla Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde bulunan sosyal yardımlara ilişkin veriler yapılacak protokol ile Türk Kızılay'a 6698 sayılı Kanun kapsamında verilir. Bu kapsamda yapılacak veri erişimleri, yalnızca görevin gerektirdiği ölçüde ve yetkilendirilen kişiler tarafından yapılır.

(4) Türk Kızılay, 30/6/1934 tarihli ve 2548 sayılı Ceza Evleriyle Mahkeme Binaları İnşası Karşılığı Olarak Alınacak Harçlar ve Mahkûmlara Ödettirilecek Yiyecek Bedelleri Hakkında Kanunun 1 inci maddesinde düzenlenen cezaevi yapı harcından muaftır.

(5) Türk Kızılay tarafından kamuya ait sağlık hizmet sunucuları ile kamu üniversitelerine ait sağlık hizmet sunucularına temin edilen kan bileşenlerinin bedelleri, bu kurumlarla yapılan sözleşmeler uyarınca kan bileşenlerinin teslimini müteakip, sözleşme gereğince belirtilen ödeme tarihinde Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından Türk Kızılay'a aktarılır ve ilgili sağlık hizmeti sunucusunun alacaklarından mahsup edilir.

(6) Türk Kızılay tarafından kuruluş amacı doğrultusunda kullanılmak üzere, ticari amaç güdülmeksizin ithal edilen bilimsel alet ve cihazlar, tıbbi teşhis, tedavi ve araştırma yapılmasına mahsus alet ve cihazlar, insan kaynaklı tedavi edici maddeler ile kan gruplama testleri ile ilaç özelliği olan ürünlerin kalite kontrolü amacıyla yönelik maddeler gümrük vergilerinden muaftır.

(Sivas Milletvekili Hakan Aksu ve
Gümüşhane Milletvekili Celalettin Köse ile
83 Milletvekilinin Teklifi)

(İçişleri Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Bu fıkarda belirtilen eşya, serbest dolaşıma girdiği tarihten itibaren 5 yıl geçmedikçe, muafiyetten faydalanamayan kişi, kurum ve kuruluşlara belli bir para karşılığı veya karşılıksız olarak ödünç verilemez, teminat olarak gösterilemez, kiralanamaz, devredilemez, satılamaz veya muafiyet amacı dışında kullanılamaz. Aksine işlem yapılması halinde, eşyanın gümrük vergileri 27/10/1999 tarihli ve 4458 sayılı Gümrük Kanunu hükümlerine göre tahsil olunur. Söz konusu eşyanın, serbest dolaşıma girdiği tarihten itibaren 5 yıl içinde, muafiyetten faydalanan kişi, kurum ve kuruluşlara belli bir para karşılığı veya karşılıksız olarak ödünç verilmesi, teminat olarak gösterilmesi, kiralanması, devredilmesi, satılması veya muafiyet amacı dışında kullanılması gümrük idaresinden izin alınmak koşuluyla mümkündür. Bu durumlarda eşyaya ilişkin gümrük vergileri aranmaz.

Tüzük

MADDE 5- (1) Türk Kızılay'ın ilkeleri, kuruluş amacı, görevleri, teşkilat yapısı, üyelik hak ve görevleri, üyeliğe kabul ve üyeliğin sona ermesine dair esasları, organlarının görev ve sorumlulukları, bütçe uygulamaları ve ihtiyaç duyulan diğer hususlar Tüzük ile düzenlenir. Tüzük, Cumhurbaşkanı tarafından onaylanır.

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 6- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu hükümleri uygulanır.

Değiştirilen hükümler

MADDE 7- (1) 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun;

a) 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “görevlendirilenler,” ibaresinden sonra gelmek üzere “olağanüstü dönemler ile afet, savaş ve çatışma zamanlarında Türkiye Kızılay

Tüzük

MADDE 5- (1) Türk Kızılay'ın ilkeleri, kuruluş amacı, görevleri, teşkilat yapısı, üyelik hak ve görevleri, üyeliğe kabul ve üyeliğin sona ermesine dair esasları, organlarının görev ve sorumlulukları, bütçe uygulamaları ve ihtiyaç duyulan diğer hususlar Tüzük ile düzenlenir. Tüzük, Cumhurbaşkanı tarafından onaylanır.

Hüküm bulunmayan haller

MADDE 6- (1) Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile 4/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Dernekler Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Değiştirilen hükümler

MADDE 7- (1) 3/11/1980 tarihli ve 2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanunun;

a) 1 inci maddesinin birinci fıkrasına “görevlendirilenler,” ibaresinden sonra gelmek üzere “olağanüstü dönemler ile afet, savaş ve çatışma zamanlarında Türkiye Kızılay Derneğinin

(Sivas Milletvekili Hakan Aksu ve
Gümüşhane Milletvekili Celalettin Köse ile
83 Milletvekilinin Teklifi)

(İçişleri Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Derneğin faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere faaliyet bölgesinde bilfiil görev alan personeli,” ibaresi eklenmiştir.

b) 2 nci maddesinin birinci fıkrasına (1) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bent buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(i) Olağanüstü dönemler ile afet, savaş ve çatışma zamanlarında Türkiye Kızılay Derneğin faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere faaliyet bölgesinde bilfiil görev alan personeli;”

(2) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ve il müftüsü” ibaresi “, il müftüsü ve Türkiye Kızılay Derneği il merkez şube başkanı” şeklinde ve “ve ilçe müftüsü” ibaresi “, ilçe müftüsü ve varsa Türkiye Kızılay Derneği ilçe şube başkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

Yürürlük

MADDE 8- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere faaliyet bölgesinde bilfiil görev alan personeli,” ibaresi eklenmiştir.

b) 2 nci maddesinin birinci fıkrasına (1) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bent eklenmiş ve diğer bent buna göre teselsül ettirilmiştir.

“(i) Olağanüstü dönemler ile afet, savaş ve çatışma zamanlarında Türkiye Kızılay Derneğin faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere faaliyet bölgesinde bilfiil görev alan personeli;”

(2) 29/5/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanununun 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “ve il müftüsü” ibaresi “, il müftüsü ve Türkiye Kızılay Derneği il merkez şube başkanı” şeklinde ve “ve ilçe müftüsü” ibaresi “, ilçe müftüsü ve varsa Türkiye Kızılay Derneği ilçe şube başkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

(3) 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 105 inci maddesinin birinci fıkrasına “4 üncü maddesi” ibaresinden sonra gelmek üzere “, Türk Kızılay Kanununun 4 üncü maddesinin beşinci fıkrası” ibaresi eklenmiştir.

Yürürlük

MADDE 8- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 9- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

